БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 244 (2022). | 12 декабрь, сешанба, 1961 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Касаба союзлари жаҳон конгресси делегатлари шарафига қабул маросими

МОСКВА, 10 декабрь. (ТАСС). Бутуниттифоқ касаба союзлари Марказий совети бугун Кремлдаги Съездлар саройида касаба союзлари V Жаҳон конгресси делегатлари шарафига катта қабул маросими ўтказди.

Қабул маросимида Жаҳон касаба союзлари федерациясининг раиси Агостино Новелла, Жаҳон касаба союзлари федерациясининг бош секретари Луи Сайян, Жаҳон касаба союзлари федерацияси раисининг ўринбосарлари ва федерация секретарлари, миллий касаба союз марказларининг раҳбарлари, конгресс делегатлари, кузатувчилари ва меҳмонлари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросимида Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. Н. Шелепин ўртоқлар бор эди.

ВЦСПС раиси В. В. Гришин меҳмонларни табриклади.

Қабул маросимида СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев табрик нутқи сўзлади.

Қабул маросимининг қатнашчилари учун концерт қўйиб берилди.

Партия ва ҳукумат раҳбарлари СССР Большой театри спектаклини томоша қилдилар

10 декабрь, якшанба куни СССР Большой театрида «Дилрабо» операси кўрсатилди. Гениал рус композитори П. Чайковскийнинг ана шу классик асари доимо зўр муваффақият қозониб келмоқда. Ҳар вақтдагидек бу кеча ҳам театр зали томошабинлар билан лиқ тўла эди.

Опера солисти Т. Ф. Тугаринова, СССР халқ артисти А. П. Иванов, РСФСР халқ артисти В. И. Борисенко, РСФСР халқ артисти В. В. Ивановский, опера солисти А. П. Гелева асосий ролларни гоят муваффақиятли ижро этдилар. РСФСРда хизмат кўрсатган артист Е. Ф. Светланов дирижёрлик қилди.

Спектаклда Г. И. Воронов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. Н. Шелепин ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

Театрда ҳозир бўлган кишилар партия ва ҳукумат раҳбарларини самимий табрикладилар. (ТАСС).

БУТУН ДУНЁ МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ ҚАРДОШЛАРЧА ҲАМКОРЛИГИ ВА БИРЛИГИ УЧУН!

Касаба союзларининг V Жаҳон конгрессида 1961 йил 9 декабрда

Н. С. ХРУШЧЕВ НУТҚИ

Азиз ўртоқлар, дўстлар!

Конгресс делегатларига табрик топширишдан олдин мен нутқимнинг тайёрланган текстидан бир оз чекинмоқчиман.

Бу ерда тўпланган ўртоқлар мени улуғ Совет Иттифоқининг вакили сифатида хайрихоҳлик билан қизғин кутиб олганликлари мени ғоят чуқур тўлқинлантирди ва хурсанд қилди. Мен ишчи, собиқ шахтёр бўлганлигим сабабли меҳнатнинг нималигини биламан, менинг шу гапимга ишонингларки, бундай учрашув мен учун айниқса қимматли ва қувончлидир. Ҳар бир ишчи каби мен ҳам талайгина меҳнат қилганман. Шу сабабли бир шахсни махтайверишни мен ёқтирмайман, шахсга сиғиниш менга ётдир. Шунинг учун ҳам мени табриклаганларида мен хурсанд бўлмайман, балки менинг халқимни, менинг ишчилар синфимни улуғлаганларидагина мен ўзимни бахтиёр деб ҳисоблайман. **(Гулдурос давомли қарсаклар).**

Сизлар изҳор қилаётган эзгу ва яхши хисларни, қалбларингизнинг ҳароратини мен собиқ Россиянинг, ҳозирги Совет Иттифоқининг ишчилар синфи қилган ҳаракатларнинг маъқулланиши деб биламан. **(Қарсаклар).** Бунинг учун сизларга жуда хурсанд бўлиб, ташаккур айтаман, чунки бу нарса сизлар бизнинг сарфлаётган куч ғайратимизни ва истакларимизни тўғри тушунаётганлигингизни кўрсатиб турибди. Биз эса куч-ғайратимизни коммунизм қуриш учун сарфлаяпмиз! **(Давомли қарсаклар).**

Бу ерда ҳозир бўлганларнинг ҳаммаси ҳам коммунизм қуриш позициясида турибдиларми ёки йўқми эканлиги гарчи мени, албатта, қизиқтираётган бўлса ҳам, лекин мен уларнинг шундай позицияда турган ёки турмаганликларини билмайман. Лекин у ёки бу кишининг қандай киши эканлигини фақат шу нарсанинг ўзигина белгилаб бермайдику. Коммунизмни бугун тушунмаётган киши эртага эҳтимолки, коммунизм тарафдори бўлиб қолиши мумкинку, чунки коммунизм бутун инсониятни бахтли ва саодатли қилишга қаратилган ўзининг жонли ишлари билан одамларни ўзига жалб қилаётир. Шу сабабли баъзи кишилар бугун коммунизмни ҳозирча тан олмаётган бўлсалар, эртага албатта коммунизмга келадилар. **(Гулдурос қарсаклар).**

Хрушчев яна коммунизмни пропаганда қилаётир деб айтишлари мумкин. Агар сизлар шундай деб ўйласангиз хато қилмайсиз. **(Залда жонланиш, гулдурос қарсаклар).** Рост, мен пропагандист бўлганман, ҳозир ҳам пропагандистман ва бундан буён ҳам пропагандист бўлиб қоламан. Менинг кўксимда юрагим уриб турар экан, мен марксизм-ленинизм идеяларини, коммунизм қуриш идеяларини ҳамиша пропаганда қилавераман! **(Гулдурос, давомли қарсаклар. Маъқулловчи хитоблар: «Яшасин коммунизм!»).**

Мен коммунистман. Владимир Ильич Ленин барпо қилган улуғ партиянинг — Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг вакилиман. **(Гулдурос қарсаклар).** Ишчилар синфини ғалабага олиб бораётган ва халқ бахт-саодати йўлидаги қаҳрамонона курашнинг самараларидан ҳозир баҳраманд бўлаётган партиянинг вакилиман. **(Қарсаклар).** Бизнинг партиямиз чуқур подпольеда барпо қилинган эди, у чор режимининг, реакциянинг зулматида ишлади. Ленин барпо қилган партиянинг кучини ўша вақтда кўп душманлар жиддий куч деб билмадилар.

Лекин улуғ марксист Ленин марксизм таълимотининг кучи жуда катта эканлигини яхши тушунган эди, шунинг учун ҳам у айтган эдики: агар биз ишчилар синфининг партиясини вужудга келтирсак, бу партия билан биз Россияни тўнтариб юборамиз. Шундай партия — большевиклар партияси барпо қилинди, у ўзининг биринчи Программасини ишлаб чиқди. Большевиклар Россиядаги чоризм режимини Ленин бошчилигида ағдариб ташладилар, марксизм-ленинизм идеялари енгиб чиқди, жаҳонда биринчи Совет Социалистик Республикаси барпо қилинди! **(Гулдурос қарсаклар).**

Ўша вақтда бизнинг мамлакатимизни уруш, очлик вайрон қилган эди. Лекин ҳатто граждан уруши бўлиб турган, Советлар мамлакатининг ҳамма территориясида тўп-замбараклар ҳали гумбурлаб турган, Москва эса оқгвардиячи армиялар қуршовида қолган вақтда В. И. Ленин партиянинг иккинчи Программасини ишлаб чиқди. Бу Программа, ўртоқлар, Совет ҳокимиятининг саноқли кунлари қолди деб, Совет Россиясининг умри бугун — эрта тугайди, деб душманлар бичиб қўйган вақтда тузилган эди. Бизнинг мамлакатимизда социализм қуриш Программаси ана шундай вақтда қабул қилинган эди.

Таниқли инглиз ёзувчиси Уэллс «Россия зулматда» деган китоб ёзиб, шу китобда Ленинни Кремлдаги хаёлпараст деб айтган эди. Яхши фантастик романлар ёзган ҳатто шу фантаст ёзувчининг ҳам улуғ Лениннинг реал ўйлаб қўйган нарсаларини тушуниш учун фантазияси етишмай қолган эди.

Партиянинг дастлабки икки Программаси муваффақиятли бажарилди. Энди биз учинчи Программачи — коммунизм қуриш программасини қабул қилдик. Шу ишларнинг ҳаммаси эса кўпи билан эллик йил ичида бажарилди. Мана шунинг ўзи партиямизнинг, мамлакатимиз ишчилар синфининг, бутун улуғ совет халқининг қаҳрамонона шижоати эмасми, ахир! **(Гулдурос қарсаклар).**

Бизнинг мухолифларимиз, социализм душманлари коммунистик қурилишнинг XXII съезди қабул қилган Программасини энди ўқиётганларида бу программани фантастика деб айтмаётирлар. Йўқ, энди улар капиталистик дунёнинг кучларини сафарбар қилиш, капитализм нималарга қодир эканлигини кўрсатиб қўйиш керак деб айтмоқдалар. Уларнинг ўзлари буни кўрсатишлари керак! Кимга кўрсатишлари керак?

Ҳа, эндиликда уларни капитализмнинг имкониятларини бутун дунё халқларига кўрсатишга мажбур қилаётган куч бор. Бу куч — социалистик лагердир. Марксизм-ленинизм ижодий идеяларининг кучидир. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Идеялар одамларни мўлжалланган мақсадларга эришмоқ учун курашга руҳлантиради. Идеяларнинг кучи ҳам худди ана шунда. Аммо марксизм-ленинизм идеялари, айтиш керакки, давлат идеялари бўлиб моддий асосга эга бўлиб қолганларидан кейин бу идеялар тағин ҳам кенгроқ доирадаги одамларга таъсир ўтказаверади. Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар бераётган назарий қоидаларни, амалий тажрибани ўрганиш асосида эндиликда ҳамма марксизм-ленинизм идеяларини омма эгаллаб олганида бу идеялар халқларни нақадар улуғ ишларга кўтараётганлигини кўриб турибди, ишчилар синфи, меҳнаткашлар шу идеяларга асосланиб ҳокимиятни ўз қўлларига олмоқдалар ва ўз давлатларини қурмоқдалар. Бу шундай қудратли кучдирки, бу кучга ҳеч нарса бардош беролмайди. Жаноб империалистлар, монополистлар ва ҳар қандай мустамлакачилар, буларнинг ҳаммаси ҳам бир гўр, билиб қўйсинларки, улар тарих орқасига қайтсин деб ҳар қанча дуо-фотиҳалар қилсалар ҳам, ҳар қанча афсун ўқисалар ҳам тарихни орқага қайтаролмайдилар. Ғалаба бизники бўлади ўртоқлар! **(Давомли қарсаклар).**

Сизларнинг мени самимий табриклар билан кутиб олганлигингизни мен Совет давлатимизнинг қурилишига асос қилиб олинган идеялар шаънига айтилаётган табриклар деб, марксизм-ленинизм идеялари шаънига, қизил байроқни қўлга олиб, уни 44 йилдан бери баланд кўтариб келаётган ва шу байроқ остида ғалаба қилаётган халқимизнинг куч ва ғайрати шаънига айтилаётган табрик деб тушунаман. **(Давомли қарсаклар).** Агар гапимнинг хатоси бўлса буни менга айтинглар — мен бунга хафа бўлмайман балки ўз идеяларимни ҳимоя қила оламан.

Мен сиз, ўртоқ Фрашондан кечирим сўрашим керак, чунки менинг нутқим 25—30 минут вақт олади деб айтган эдим, ва гарчи сиз менинг вақтимни чеклаб қўймаган бўлсангиз ҳам лекин нутқимнинг текстидан чиқмайман деб ваъда берган эдим. Аммо энди шу ваъдамнинг устидан чиқолмаганлигимни ўзингиз кўриб турибсиз. **(Залда жонланиш. Қарсаклар).** Бунинг учун мени сиз дўстлар ва ўртоқлар қаттиқ койимайсиз деб ўйлайман. **(Қарсаклар).**

Азиз ўртоқлар, дўстлар!

Халқаро ишчилар синфининг энг оммавий ташкилоти бўлган бу Конгрессда нутқ сўзлашдек улуғ шарафга мени муяссар қилганларингиз учун аввало сизларга самимий ташаккур айтишга ижозат бергайсиз. Совет ҳукумати ва совет халқи номидан Конгресснинг ҳамма қатнашчиларини қизғин табриклайман. Касаба союзларининг жаҳон федерацияси олдида турган катта ва масъулиятли вазифаларни ҳал қилишда сизларга муваффақиятлар тилайман. **(Давомли қарсаклар).**

Касаба союзларнинг бешинчи Жаҳон конгресси Улуғ Октябрдан сўнг ғолиб ишчилар синфининг овози, социализм, тинчлик ва халқлар дўстлиги овози бутун дунёга янграб турган Москвада — жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг пойтахтида ўтказилаётганлигидан хурсандмиз. **(Қарсаклар).**

Жаҳон касаба союзлари федерацияси — халқаро ишчилар синфининг фарзандидир, ишчилар синфининг уюшқоқлиги ва синфий онги ўсганлигининг ифодасидир. Бешинчи Жаҳон конгрессида жаҳоннинг ҳамма қитъаларидаги касаба союзларининг вакиллари қатнашмоқда. Бу конгрессда турли йўналишдаги касаба союзларнинг вакиллари иштирок қилмоқда. Шу туфайли сизларнинг конгрессингиз меҳнат аҳилларининг ваколатли, чинакам жаҳон ассамблеясидир.

Ишчилар синфи — ҳозирги замон жамиятининг энг илғор синфидир, меҳнат аҳиллари чин идеалларининг ифодачисидир ва шу идеалларни амалга оширмоқ учун энг актив курашчидир. Олий ҳиммат Ишчилар синфи тарихий тараққиётнинг боришини тинчлик, демократия ва социализм фойдасини кўзлаб ўзгартира оладиган даражада ўсган, мустаҳкамланган ва шундай ғалабаларга эришган давр келди. Ишчилар синфининг қудратли кучлари, социализм кучлари эски эксплуататорлик дунёсини муттасил қисиб бормоқда. **(Қарсаклар).**

Касаба союзларнинг V жаҳон конгрессида. Суратда: СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев нутқ сўзламоқда. **Л. Портер ва В. Соболев** фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

Планетамизнинг жуда катта ва кенг майдонларида эндиликда ишчилар ўз тақдирларининг хўжайинлари бўлиб қолдилар ва барча меҳнаткашлар билан иттифоқ бўлиб, янги турмуш қурмоқдалар. Айни вақтда носоциалистик мамлакатлардаги уларнинг миллион-миллион қардошлари — меҳнаткашлар ўз ҳуқуқлари ва манфаатлари учун курашга тобора кўпроқ қатъият билан кўтарилмоқдалар, капиталистик эксплуататорлик тузумининг тиргакларини қўпориб ташламоқдалар.

Инсониятнинг бутун тарихида ҳеч бир синф ишчилар синфидек, шундай улуғ ишларни қилмаган эди. Ишчилар синфи эски дунёни — эксплуатация ва зулм дунёсини вайрон қилибгина қолмасдан, шу билан бирга янги жамият — халқ оммасининг ёлчиган, бахтиёр, эркин турмушини таъминловчи социализм жамияти қуришга ҳам қодир эканлигини исбот қилди.

Бизнинг мамлакатимизга бир назар ташланг. Совет ҳокимиятининг 44 йили мобайнида ишчилар, деҳқонлар, совет зиёлилари бир вақтлардаги қолоқ Россияни ўзгартириб юбордилар, уни илғор индустрия ва қишлоқ хўжалиги, юксак маданият мамлакатига, инсоният тараққиётига бошчилик қилаётган мамлакатга айлантирдилар. Совет Ер йўлдошлари ва лунниклари, космик мўъжиза-кемалар, қаҳрамон Юрий Гагарин ва қаҳрамон Герман Титовнинг тарихда биринчи бўлиб космосга учганликлари эркин совет халқининг ишлаб чиқарувчи кучлари, фани ва техникаси қудратли бўлиб юксалганлигини, унинг ижодий ақл-заковати равноқ топганлигини айниқса ёрқин акс эттирмоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Совет Иттифоқининг ишчилар синфи, сўнгра эса бошқа социалистик мамлакатларнинг ҳам ишчилар синфи бу синф — яратувчи синф, энг илғор социал иқтисодий тузумни барпо қилган синф эканлигини, энг юксак маданиятнинг, чинакам цивилизациянинг ифодачиси эканлигини кўрсатди.

Жамиятнинг қайси синфи халққа тинчликни, социал тараққиётни, равнақ ва бахтиёрликни таъминлаб бериши мумкин деган саволга тарих равшан жавоб бериб турибди. Буни ҳокимиятни ўз қўлига олган ишчилар синфи, халқ оммасигина қилиши мумкин.

Совет халқи эришган ҳамма муваффақиятларда касаба союзларимизнинг хизмати катта. В. И. Ленин социалистик давлатда касаба союзларининг ролини таърифлаб, улар хўжаликни бошқариш мактаби, идора қилиш мактаби, коммунизм мактаби бўлишлари лозим, деган эди. Улар ҳақиқатан ҳам шундай мактаб бўлиб қолдилар. **(Қарсаклар).** Меҳнаткашларни жипслаштириш, уюштириш, мусобақани авж олдириш, янги меҳнат интизомини тарбиялаш соҳасида касаба союзлари жуда катта иш қилдилар. Касаба союзлари вояга етказган ажойиб кадрлар ишлаб чиқаришнинг, давлат ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларида ишлаб турибди. Давлатни ва хўжаликни бошқариш, одамларнинг турмуши ва маиштати, уларнинг маданий савиясини ўстириш соҳасидаги ҳамма ишларда касаба союзлари ўзларининг активликлари ва ташаббусларини кўрсатмоқдалар.

Бизнинг социалистик давлатимиз барпо бўлган кундан бошлаб халқаро ишчилар ҳаракати билан чамбарчас боғланиб ишламоқда, бу ҳаракатнинг хайрихоҳлигига ва мададига таянмоқда. Бизнинг халқимиз ўз синфдош қардошларининг мададини ҳамиша ҳис қилиб турибди. Барча мамлакатлардаги оддий кишиларнинг мадади, бизнинг ишимизга уларнинг бирдамлигини бениҳоя қадрлаймиз. Мана шу қардошлик мадади учун сизларга, сизлар орқали эса бутун халқаро ишчилар синфига, бутун дунё меҳнаткашларига совет халқининг самимий ташаккурини айтишга ижозат бергайсиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Ўз навбатида совет ишчилар синфи, бутун халқимиз халқаро ишчилар синфининг ишончини оқламоқ ва ўз муваффақиятлари билан халқаро ишчилар синфининг ёрқин истиқбол сари боришига кўмаклашмоқ учун ҳамма чораларни кўришга интилмоқда. Биз яширмасдан шуни айтишимиз керакки, бизнинг йўлимиз қийин йўл бўлди, биз қўриқ ерлардан ўтиб бордик, одам оёғи тегмаган сўқмоқ йўллардан баландликка кўтарилдик. Аммо биз ўз тажрибамизни бошқа мамлакатларнинг меҳнаткашлари билан хурсанд бўлиб баҳам кўрамиз, чунки бу тажриба уларнинг йўлини осонлаштиришини биламиз.

Совет Иттифоқи эндиликда ўз тараққиётининг янги босқичига қадам қўйди. КПСС XXII съезди коммунистик жамият қуриш Программмасини қабул қилдики, бу жамиятнинг байроғига улуғ мақсад сўзлари: Тинчлик, Меҳнат, Эркинлик, Тенглик, Қардошлик ва Бахт-саодат деган сўзлар ёзилган. **(Давомли қарсаклар).** Одамларнинг кўп-кўп авлодлари мана шу адолатли жамият тўғрисида, олтин аср тўғрисида орзу қилиб келган эдилар. Коммунистларнинг, уларнинг маркса-ленинча таълимотининг улуғлиги шундаки, коммунистлар инсониятнинг энг яхши орзуларини ифодалаб бердилар, ер юзида энг адолатли жамият қуришга тўғри йўл очдилар. Бизнинг партиямиз ўз Программасига эга бўлган ҳозирги пайтда ҳар бир киши коммунизмнинг нималигини ва у одамларга қандай неъматлар келтиришини очиқ-аён кўриши мумкин. Программа бошдан-охиригача ягона бир мақсад билан — «Ҳамма нарса инсон учун, инсоннинг бахт-саодати учун» деган мақсад билан суғорилган. Бизнинг мамлакатимизда аллақачон халққа меҳнат қилиш ҳуқуқи, дам олиш ҳуқуқи, қариганида, касал бўлиб қолган ва меҳнат қобилиятини йўқотган тақдирда моддий таъминланиш ҳуқуқи, илм олиш ҳуқуқи бериб қўйилган. Бизнинг мамлакатимизда илм олиш ва медицина хизматидан фойдаланиш текиндир. Эндиликда биз яна олға бормоқдамиз. Бизнинг мамлакатимизда болаларни ва меҳнатга яроқсиз кишиларнинг ҳаммасини жамият ҳисобидан боқишга, квартиралар, коммунал хизматлар ва транспортдан текин фойдаланишга, одамларнинг ишлаб турган жойларида уларга текин овқат (тушки овқатлар) беришга аста-секин ўтиш амалга оширилади. Совет кишиларининг фаровонлиги жаҳонда энг юксак даражага кўтарилади. **(Қарсаклар).**

Фақат ишчилар синфигина чинакам демократияни таъминлашга қодир эканлигини тарих тасдиқлаб берди. Ҳамма эксплуататор синфлар шафқатсиз диктатурани амалга ошириш, кўпчиликнинг иродасини бостириш йўли билангина ҳокимият тепасида туриб келдилар ва турибдилар. Империалистик буржуазия ўз диктатурасини йиртқичлик, террорчилик методлари билан амалга оширмоқда. Ишчилар синфининг бошқа синфлардан фарқи шуки, ишчилар синфи ўз ҳокимиятини абадийлаштиришга интилмайди. У мамлакатни демократик методлар билан бошқаради, бу методларни тобора кенгайтиради ва такомиллаштиради, жамиятнинг ҳамма табақаларини давлатни бошқаришга жалб қилади. Тарихда биринчи бўлиб буни СССР ишчилар синфи кўрсатди. **(Қарсаклар).** Пролетариат диктатураси давлати сифатида вужудга келган Совет давлати социализм қурилиб, коммунизм қуришни кенг авж олдириш даврига кириш билан умумхалқ давлатига айланди. Мана шунинг ўзи ишчилар синфининг улуғ демократизмини яққол кўрсатиб турибди.

Коммунизм қуриш даври — касаба союзларининг ва бошқа жамоат ташкилотларининг роли тўхтовсиз ошиб бораётган даврдир. Бизнинг бош йўлимиз — барча совет гражданларининг активлигини ривожлантириш, уларни жамият ишларини бошқаришда қатнаштириш, жамоат ташкилотларининг активлигини ошириш ва функцияларини кенгайтириш йўлидир. Бу даврда касаба союзларининг аҳамияти айниқса кучаяди. Агар мамлакатимиздаги бутун хўжалик, маданий ва ижтимоий фаолиятни Коммунистик партия сингари тажрибакор дарга бошқариб бораётган бир кема каби тасаввур қилсак, шу кемадаги капитан турадиган жойда касаба союзлари ҳам унинг ёнида турадилар деб айтиш мумкин. **(Давомли қарсаклар).**

Бизнинг мамлактимизда бирорта ҳам муҳим масала касаба союзларининг иштирокисиз ҳал қилинмайди. Касаба союзлари хўжаликка раҳбарлик қилиш соҳасидаги ўз фаолиятларини кучайтира боришга, давлат ва жамият ишларини бошқариш малакаларини ортдиришда меҳнаткашларга кўмаклашишга, коммунистик меҳнат учун мусобақа ташаббусчилари бўлишга, меҳнаткашларнинг моддий манфаатлари ва ҳуқуқлари тўғрисида ҳамиша ғамхўрлик қилишга даъват этилгандирлар.

Ўртоқлар! Касаба союзларининг бешинчи Жаҳон конгресси кун тартибида турган масалалар ҳар бир мамлакатда яшаб турган ҳар бир меҳнаткаш кишини тўлқинлантирмоқда. Жаҳон касаба союзлари федерацияси меҳнаткашларнинг манфаатлари учун олиб борган ўзининг кураши билан жаҳоннинг ҳамма қитъаларидаги меҳнат аҳлларининг бениҳоя ҳурматига сазовор бўлди. Жаҳон касаба союзлари федерацияси ҳамиша синфий позицияда туриб капиталистик мамлакатлардаги ишчилар синфининг ҳуқуқларини кенгайтириш учун, ишчилар синфининг социал ва иқтисодий талабларини амалга ошириш учун изчил курашмоқда. Жаҳон касаба союзлари федерацияси тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш учун, социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч ва тотув яшаши учун, ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун, шармандали мустамлакачилик системасини тамомила тугатиш учун қатъият ва изчиллик билан курашаётганлигини меҳнаткашлар айниқса қадрламоқдалар. **(Қарсаклар).**

Тинчлик учун, термоядро урушининг олдини олиш учун кураш ҳозирги замон шароитида ҳамма масалалар масаласидир. Империалистик давлатларнинг агрессив доиралари зўр бериб қуролланишни кучайтириш сиёсатини ўтказмоқдалар, уруш хавфининг эски манбаъларини зўрайтирмоқдалар ва янги манбаъларини вужудга келтирмоқдалар, «совуқ урушни» кучайтирмоқдалар. Энг ашаддийлари эса оловли урушга ошкора даъват қилмоқдалар. Уруш хавфига қарши курашмоқ учун ҳамма кучларни сафарбар қилиш ҳозир ҳар қачонгидан кўра муҳимроқдир.

Тинчликни ҳимоя қилиш учун тарих халқаро ишчилар синфининг зиммасига алоҳида масъулият юклаган. Ишчилар ҳаракатининг ҳар бир арбоби, ҳар бир ишчи: ҳозирги замон шароитида меҳнаткашларнинг тинчликсевар кучларини урушнинг олдини олиш йўлидаги курашга сафарбар қилмоқ ва жипслаштирмоқ учун ҳамма чоралар кўрилдимикин, деган саволни ўз-ўзига бермаслиги мумкин эмас.

Зўр бериб қуролланишни тўхтатиш ҳамда батамом ва ёппасига қуролсизланиш учун кураш бу йўлдаги биринчи ва ҳал қилувчи қадамдир. Зўр бериб қуролланиш жуда катта маблағларни ютмоқда. Инсоният жамиятни ўлдириш қуролларини тайёрлашга ҳеч қачон шунчалик кўп моддий маблағларни сарфламаган эди. Урушга ва урушга тайёрланишга сарфланган харажатлар шу асрнинг биринчи ярмида бутун дунёда тўрт триллион доллардан кўпроқ маблағни ташкил қилди. Бу жуда катта маблағдир, шу маблағ билан ер юзидаги ҳамма аҳолини ярим аср текин нон билан боқиш, 500 миллион оила учун обод уй-жойлар қуриб бериш мумкин эди. Қуролланиш харажатлари кейинги вақтда айниқса кўпайиб кетди. Буржуазия янгидан-янги миллиард-миллиард пулни зўр бериб қуролланишга сарфлаб, бу билан ишчининг нонини ва ёғини, болаларнинг сутини тортиб олмоқда. Энг хатарли нарса шуки, одамларни қирадиган қуролларнинг жуда катта запаслари тўпланмоқда. Меҳнаткашларнинг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш янги уруш хавфига қарши, зўр бериб қуролланишга қарши кураш билан чамбарчас боғланган.

Совет Иттифоқи социал тузуми турлича бўлган мамлакатлар билан тинч-тотув яшашнинг синалган ленинча сиёсатини изчил равишда ўтказиб, халқаро контроль остида ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун курашмоқда ва кескин курашаверади, янги урушга йўл қўймаслик учун мумкин бўлган ҳамма чораларни кўради. **(Давомли қарсаклар).**

Уруш бошланишига йўл қўймаслик учун уруш хавфи манбаъларини ўз вақтида тугатиш, ҳал этилмаган халқаро проблемаларнинг ҳаммасини музокаралар олиб бориш йўли билан бартараф қилиш зарур.

Империалистлар халқаро проблемаларни Кубани бўғиб ташлаш, Африка, Осиё ва Латин Америкаси халқларининг миллий озодлик ҳаракатини қонга ботириш Германия Демократик Республикасини ютиб юбориш, мабода уддасидан чиқсалар, бошқа социалистик мамлакатларни ҳам ютиб юбориш йўли билан ўзларича ҳал қилишни истар эдилар. Лекин биз уларга қайта-қайта айтдик ва айтаётирмизки: сиз, жаноблар, реалистик тарзда ўйламаётирсизлар! Жаҳондаги кучлар нисбати ҳозир бошқача. Эксплуататорлар танҳо ҳукмронлик қилиб келган давр тамом бўлди. Фақат бефаросат кишиларгина халқларни мустамлакачилик ва империализм кишанлари билан яна кишанлаб қўйишни орзу қилишлари мумкин. Буни қилолмайсиз, жаноблар! Ҳеч қачон қилолмайсиз! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Ўз-ўзидан маълумки, империализмнинг йиртқичлик характери ўзгаргани йўқ, империализм тинчликсевар бўлиб қолгани йўқ. Унинг очкўзлиги камайгани йўқ. Бутун гап шундаки, жаҳонда жуда катта ўзгаришлар рўй берди. Империализмнинг баъзи намояндалари буни яхшироқ пайқаб олмоқ учун ўз мияларини обдан тозалаб олишлари керак. **(Қарсаклар).** Аҳолисининг сони ҳозир бир миллиарддан кўпроқ кишига етган Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар пайдо бўлганлиги натижасида, уларнинг экономикасини, фани ва техникасини ривожлантиришдаги муваффақиятлари натижасида халқаро ишчилар синфи агрессорларни жиловлаб қўймоқ ва давлатлар ўртасида бўладиган урушнинг олдини олмоқ учун қудратли моддий базага эга бўлиб қолди. Халқаро ишчилар синфининг эндиликда уруш кучларини даф қила оладиган куч ва қудрати бор. **(Қарсаклар).**

Илгари биз империализм кучларига ишчилар синфининг жипслигини, ўз идеяларимизни қарама-қарши қилиб қўя олар эдик. Лекин империалистларнинг қурол-яроғлари бор, империалистлар урушни ўзлари хоҳлаганларича бошлаб юборишлари мумкин эди. Эндиликда жаҳондаги аҳвол бошқача бўлиб қолди. Эндиликда жаҳонда пролетариатнинг жипслиги билан бирга, марксизм-ленинизм идеялари билан бирга социалистик мамлакатлар бор, бу мамлакатларда бир миллиарддан кўпроқ киши яшаб турибди. Бу мамлакатларда қудратли армиялар бор, бу мамлакатларнинг равноқ топаётган экономикаси, юксак техникаси, илғор фани ва маданияти бор. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Шу сабабли жаҳон урушининг олдини олиш имкониятлари тўғрисида гапирганимизда, биз урушдан қутилмоқ учун дуо ва афсун ўқиб ўлтирмаймиз, биз социалистик лагернинг кучини, қудратини, марксизм-ленинизм идеяларининг кучини, тинчлик учун курашаётган халқларнинг кучини кўрсатаётирмиз! Агар агрессор уруш бошлайдиган бўлса, Совет Армияси ўзининг қудратли қақшатғич зарбаси билан агрессорга жавоб зарбасини беради! **(Давомли қарсаклар).**

Бу нутқнинг текстидан четга чиқиш бўлса-да, лекин мухолифлар, Хрушчев таҳдидлар қилаётир, деган гапларни айтиб юрмасликлари учун шуни айтаманки: биз ҳеч кимга таҳдид қилаётганимиз йўқ. Аксинча, Совет ҳукумати тинчликка ва қуролсизланишга даъват қилаётир. Биз фақат боши қизишганларни огоҳлантириб, шуни айтамизки: агар сизлар тинчликсеварликка қилинаётган даъватларни тушунмасангиз ва социалистик мамлакатларга қарши уруш бошласангиз, сизларнинг ҳалок бўлишингиз муқаррар. **(Давомли қарсаклар).** Сизлар ўз қулоқларингизни кўролмаганингиздек, ғалабани ҳам кўра олмайсиз. **(Залда жонланиш).** Эндиликда социалистик лагернинг уруш кучларига қарама-қарши қўядиган нарсаси бор! **(Гулдурос қарсаклар).** Буни кўрмаслик — халқаро ишчилар синфининг имкониятларини камситиш ва империализм кучларини ошириб кўрсатиш демакдир. Империализм халқаро муносабатларда устунлик қилувчи фактор бўлмай қолган шароитда сиёсатни тўғри белгиламоқ учун бу масалани тўғри тушунишнинг катта аҳамияти бор.

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА)

БУТУН ДУНЁ МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ ҚАРДОШЛАРЧА ҲАМКОРЛИГИ ВА БИРЛИГИ УЧУН!

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Н. С. ХРУШЧЕВ НУТҚИ

Биз вазиятни мана шундай тушунишга асосланиб туриб, ўз сиёсатимизни белгиламоқдамиз. Мана бир мисол. Биз термоядро қуроли синовларини ўтказдик. Бизнинг бу чорамизнинг тўғрилигини ва шундай чора кўришга заруран мажбур бўлиб қолганлигимизни афсуски ҳали ҳам тушунмаган кишилар бор. Ваҳоланки, тинчликни сақлаш учун бу чоранинг аҳамияти жуда катта бўлди. Социализм кучлари, халқаро ишчилар ҳаракати синовлар ўтказилганлиги натижасида империалистик агрессорларни жиловлаб қўймоқ учун янги қудратли қурол—кучи 50 миллион тоннадан 100 миллион тоннагача ва ундан ҳам ортиқ бўлган термоядро бомбалари олдилар. Бу — жуда катта кучдир, ўртоқлар!

Албатта, бу қирғин воситасидир. Лекин империалистик лагерь Даллес сиёсатини, зўравонлик позициясига таяниш сиёсатини давом эттирмоқда-ку. Агар сизлар билан биз крест кўтариб чиққанимизда эди, дуо-фотиҳалар ўқиб, тиз чўкиб ёлворганимизда эди ва империалистларни инсонпарварликка даъват қилиш билан шуғулланганимизда эди, улар бизни масхара қилиб кулган бўлур эдилар, буни бизнинг ожизлигимизни ва ўзларининг кучларинигина кўрсатувчи белги деб билган бўлур эдилар. Бунинг ўрнига биз айтамизки: жаноб империалистлар, ўзларингизга эҳтиёт бўлинглар! **(Залда жонланиш, гулдурос давомли қарсаклар).** Агар сизлар зўравонлик позициясига таянувчи сиёсатни ўтказмоқчи бўлсангиз, сизларнинг кучингизга қарама-қарши қилиб қўйиладиган куч мана бу, бу кучни кўриб қўйинг! Ҳозирча сизларнинг 50 миллион тонналик ва 100 миллион тонналик бомбаларингиз йўқ, аммо Совет Иттифоқининг ҳозир 100 миллион тонналик ва ундан ҳам каттароқ бомбалари бор. **(Қарсаклар).** Таҳдидлар қилиш йўли билан бирон нарсани қўлга киритмоқ учун биз бу қуролдан фойдаланаётганимиз йўқ ва ҳеч қачон фойдаланмаймиз. Йўқ! Лекин агар душманлар социалистик мамлакатларга қарши уруш бошласалар, биз бу қуролдан фойдаланамиз. Кимга зарур бўлса, буни қулоғига халқа қилиб тақиб олсин. **(Залда жонланиш, гулдурос қарсаклар).** Шу сабабли эндиликда империалистлар уруш бошлаш керакми ёки йўқми деган масалани ҳал қилаётганларида 50 ва 100 мегатоннали совет бомбалари уларнинг боши тепасида Дамокл қиличи каби ҳамиша осилиб туради. **(Қарсаклар).** Бундай бир савол туғилади: ракета-ядро қуроли Совет давлатининг қўлида қандай роль ўйнайди? Бу қурол империализмнинг агрессивлигини, йиртқичлик характерини тийиб турадими? Менингча, ўртоқлар бизнинг ракета-ядро қуролимиз империалистларни агрессивлик ниятидан қайтариб турувчи қудратли фактордир. **(Қарсаклар).**

Ғарб матбуотида Хрушчев Германия масаласини ҳал қилиш тўғрисида гапирганида Ғарбий Европадаги баъзи давлатларни «гаров мамлакатлар» деди деган гапларни ёзмоқдалар. Биз ҳеч бир мамлакатнинг гаров бўлиб қолишини истамас эдик, биз ҳеч кимни қўрқитмоқчи эмасмиз, биз қуролсизланишни ва тўпланган қуролнинг йўқ қилинишини истаймиз, биз ҳамма халқлар билан дўст бўлиб тинчликда яшашни истаймиз. Бизнинг мақсадимиз, бизнинг идеалларимиз мана шу! **(Гулдурос қарсаклар).**

Лекин халқаро масалаларнинг ҳал қилиниши ва тинчликни таъминлаш Ғарб давлатларининг ҳукмрон доираларига кўп жиҳатдан боғлиқдир, ана шу жанобларга мурожаат қилиб шуни айтаманки, сизлар бизнинг огоҳлантиришларимизни ҳисобга олинглар: агар уруш бошланадиган бўлса, энди бу уруш Гитлер ўйлаганидек, сайр қилишдан иборат бўлмайди, маълумки, Гитлер Украина далаларида сайр қилиб юриб, Москвага етишни ва Волга бўйига етиб боришни ўйлаган эди. У Волгага етиб борди-ю, лекин Берлинда ер тишлаб жон берди. **(Давомли қарсаклар).**

Империалистларни ишонтириб шуни айтишимиз мумкинки, эндиликда уларга Украина далаларида, Совет Иттифоқи далаларида марш қилиб юриш насиб бўлмайди чунки агар уруш бўладиган бўлса, бу уруш илгариги урушга қараганда бутунлай бошқа характердаги уруш бўлади. Ҳар қандай агрессорга қақшатғич жавоб зарбаси берилади, чунки ҳозирги вақтда термоядро қуролини элтиб қўйиш воситалари шу қадар кучлики, бу қуролни ер юзининг исталган нуқтасига элтиб қўйиш мумкин. Модомики, биз Юрий Гагариннинг ва Герман Титовнинг космик кемаларини мўлжалланган жойга қўндира олган эканмиз, демак биз бошқа «юкларни» ҳам кўтартириб, истаган жойимизга «қўндира» оламиз, албатта. **(Қарсаклар).**

Бу гаплар тарих қандай йўлда ривожланиши лозим деган бахсимиз ҳозир уруш билан эмас, балки тинч иқтисодий мусобақада ҳал қилиниши лозимлигини ўжар сиёсатчилар тушуниб олсин деган ниятда айтилаётир. Агар сизлар, империализм идеологлари капиталистик тузумнинг мустаҳкамлигига ишонар экансиз, у ҳолда нега сизлар қуролга ёпишаётирсиз ва нега сизлар социалистик мамлакатларга қарши уруш бошламоқчисиз? Капитализм нимага қодир эканлигини кўрсатинглар. Сизларнинг ёшингиз бизникидан каттароқ, лекин образли қилиб айтганда, эндиликда социализм ёш бола эмас, унинг мускуллари шу қадар бақувват бўлиб қолганки, энди у капитализм билан мусобақада беллашишга тайёр. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Жаҳон бизнинг йигирма йилга мўлжалланган программамизни билади. Биз шу вақт ичида коммунизмни асосан қуриб бўламиз, коммунизмнинг моддий-техника базаси вужудга келтирилади, деб айтмоқдамиз. Сизлар марксизм-ленинизм таълимоти нотўғри дейсизлар. Агар шундай бўлса, бизнинг адашганлигимиз, нотўғри позицияда турганлигимиз фақат сизларга фойда-ку. Йўқ, жаноб капиталистлар, сизлар коммунизм тўғрисида бошқалар учун ёғанингиздан кўра, бу тўғрида ўзларингиз билан мулоҳаза юритганингизда яхшироқ. **(Залда жонланиш, қарсаклар).** Капиталистик дунёдаги энг ақли расо кишилар юксалиб бораётган янги жамият капитализмнинг ўрнини олишини тушунадилар.

Биз ўзимизнинг идеалларимизга ишонамиз, марксизм-ленинизм идеяларининг ўлмаслигига ишонамиз, инсоният фақат шу йўлдан борганидагина бахтиёрликка эришувига ишонамиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Бу залдагилар ўртасида баъзиларнинг коммунист эмаслигини, бу ерда ўтирганларнинг баъзилари марксизм-ленинизм идеяларига қўшилмаслигини биламан. Бу нарса, ўртоқлар ва дўстлар, ҳар бир кишининг ўз ишидир. Лекин мендан ҳам хафа бўлманглар ва менга марксизм-ленинизм идеяларига ишонишга руҳсат беринглар. Сизларнинг кўпларингиз бу идеяларнинг улуғлигини бугун бўлмаса, эртага тушуниб оласиз. Ҳаёт, тарих энг яхши устоздир, у ҳар бир кишининг ақлини киритиб қўяди! Мен ҳам коммунист бўлиб туғилмаганман, буни менга капиталистлар ўргатди ва мен коммунист бўлиб қолдим? **(Залда жонланиш. Гулдурос, давомли қарсаклар).** Турли мамлакатлардаги кўпгина соф виждонли кишилар ядро синовларининг оқибатлари инсониятнинг саломатлигига зарарли бўлиб чиқади, деб ташвишланмоқдалар. Биз уларнинг бундай ташвишланаётганлигини тушунамиз ва биз ҳам термоядро бомбаларнинг портлатилишига хотима беришга интилмоқдамиз. Лекин империалистлар уруш бошлаш таҳдидини қилаётган шароитда социализм мамлакатлари аввало синовларнинг радиактив қолдиқлари тўғрисида ўйламасдан, балки ядро бомбалари бутун-бутун шаҳарларни ва миллионлаб одамларни қира бошламасин деб ўйлашга мажбур бўлмоқдалар.

Ўртоқлар! СССР Министрлар Советининг Раиси сифатида менга турли кишилар билан қилган суҳбатларимда тинчликсевар ташқи сиёсатимизни тушунтиришга тўғри келади. Империалистлар ўз мамлакатларида ядро қуролини кўпайтирмоқдалар, бизга қарши уруш очмоқчи бўлиб, таҳдид қилмоқдалар, шу сабабли агар биз агрессорни тийиб турадиган қудратли термоядро қуроли яратиш имкониятига эга бўла туриб, шу имкониятдан фойдаланмаганимизда эди, биз узоқни кўролмайдиган, лапашанг одамлар ҳисобланган бўлур эдик. Баъзи бир кимсалар бунинг натижасида одамларнинг саломатлигига путур етади, деган гапларни айтмоқдалар. Лекин агар биз бундай қуролни вужудга келтирмаганимизда эди, қуролланган империалистик лагер олдида қуролсизланган бўлиб қолур эдик-ку.

Мен мана шундай кишиларга айтдимки, бас шундай экан, хўш, империалистларнинг корчолонлари бизнинг ҳамма ғалабаларимизнигина эмас, шу билан бирга социалистик мамлакатлардаги халқларнинг ўзини ҳам йўқ қилиб ташлай олишларига имкон берадиган шароит вужудга келтиришни истамоқчимисиз, хўш, бизлар буни билиб туриб, ҳавони бузмаслик учун ҳатто синов портлашларини ҳам ўтказмаслигимиз керакми?

Йўқ, жаноб империалистлар, агар сизлар бизни йўқ қилиб ташламоқчи бўлсангиз, сизларнинг ниятларингизни барбод қилмоқ учун биз ҳамма чораларни кўрамиз, агар сизлар уруш бошласаларингиз урушни туғдираётган империализмнинг бу урушда йўқ бўлиши учун ҳамма чораларни кўрамиз. Империалистлар қирғин ядро уруши оловида одамларни ўлдириб йўқ қиладиган бўлсалар, тоза ҳавонинг нима кераги бор? Агар биз буни тушунмасак ва империалистик агрессорларга қақшатғич зарба беришга тайёрланмасак, биз қандай давлат арбоблари бўлишимиз мумкин. Мен буни совет раҳбарлари тўғрисида, Совет Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси бўлган ва ўз халқининг юксак ишончига яраша ишлаши лозим бўлган, партиямиз Марказий Комитетининг Секретари бўлиб, партиянинг ишончига яраша ишлаши лозим бўлган ўзим ҳақимда айтаётирман, чунки кўп нарса биз ўз сиёсатимизни ҳозир ва бундан буён қандай йўлда олиб боришимизга боғлиқдир.

Мен ўз тинчликсевар ташқи сиёсатимизни бирдан-бир тўғри, марксча-ленинча сиёсат деб ҳисоблайман. Биз тутган, биз амал қилаётган ва биз бораётган йўл халқларнинг энг ҳаётий манфаатларига жавоб берадиган тўғри йўлдир. **(Давомли қарсаклар).**

Ядро қуролини синамаслик билан бирга бу қуролни ишлаб чиқаришни тақиқлаб ва унинг тўпланган запасларини йўқ қилиб ташлаб, бу қуролдан инсониятни батамом халос қилишнинг ҳам иложи топилганида эди, биз бунга хурсанд бўлур эдик. Биз Ғарб мамлакатларининг ҳукмрон доираларига неча марталаб айтдик ва яна такрорлаб айтаётирмизки, сизлар бошқа мамлакатларга нисбатан зўровонлик позициясига таянувчи сиёсатни ўтказишни бас қилинглар, ёппасига ва батамом қуролсизланишга рози бўлинглар, ана шунда атом синовлари масаласига ҳам ўз-ўзидан мутлақо ўрин қолмайди.

Биз синовларнинг зарарини тушунамиз, бу синовлар атмосферани заҳарлашини биламиз. Биз синовлар ўтказаётганимизда империалистлар бу зарар ҳақида баланд овоз билан қичқирмоқдалар. Аммо ўзлари синовлар ўтказганларида бу тўғрида оғиз очгилари келмайди.

Энди Совет Иттифоқи ядро синовларини тўхтатиш хусусида битим тузиш тўғрисида ва атом қуролига эга бўлган давлатлар шу битимни тузиш ҳақида музокаралар олиб борилаётган вақтда синовларни ўтказмасликлари тўғрисида янги таклифлар киритди. Хўш, нима бўлди? Бизнинг мурожаатимизга қарамай, Ғарб мамлакатлари ядро қуролининг янги синовларини ўтказмоқдалар. Биз бундан тегишли хулоса чиқариб олмоқдамиз. Бу нарса бизни Ғарбдаги ҳарбий тайёргарликларни диққат билан кузатиб туришга мажбур қилади ва социалистик лагернинг қувватини янада кўпайтирмоқ учун лозим бўлган вақтда ўзимизнинг синовларимизни давом эттириш ҳуқуқини бизга беради. Социализм мамлакатларининг қуввати эса тамомила тинчлик ишига хизмат қилдирилаётганлигини ўзларингиз яхши биласиз. **(Қарсаклар).**

Биз қайта-қайта айтдик ва айтмоқдамизки, тақдирга ёзиб қўйилган муқаррар уруш йўқ. Социалистик лагернинг, ишчилар синфининг, касаба союзларининг, миллий озодлик ҳаракатининг, тинчликсевар носоциалистик мамлакатларнинг бирлашган кучлари империалистик лагернинг кучидан анча ортиқ. Бу кучлар жипслашса, янги уруш бошлашга интилаётган империализмга қарши ҳормай-толмай курашаверса, урушнинг олдини олиши мумкин.

Халқаро проблемаларни халқларнинг иродаси ва суверен ҳуқуқлари билан ҳисоблашиб, тинчлик ва адолат манфаатларини кўзлаб ҳал қилишга эришмоқ учун анча куч ва ғайрат сарфламоқ керак. Гап шундаки, империализмнинг агрессив кучлари бу проблемаларнинг тинч йўл билан бартараф қилинишини истамайдилар. Совет ҳукумати Германия сулҳ шартномасини тузишни, Ғарбий Берлиндаги аҳволни нормаллаштиришни ва шу тариқа тинчлик ишини мустаҳкамлашни таклиф қилди. Империалистик давлатлар тинчлик мақсадларни кўзловчи бу таклифларга ҳарбий васвасани авж олдириш, зўр бериб қуролланишни кучайтириш билан жавоб бердилар. Европадаги қуролли кучларни кўпайтиришга, сафарбарлик тадбирларини ўтказишга киришдилар. Совет Иттифоқи Германия сулҳ шартномасини имзолайдиган бўлса, биз уруш қиламиз деб очиқдан-очиқ таҳдид қила бошладилар. Лекин бизни қўрқитиш мумкин эмас.

Эҳтимолки, империалистлар қурол-яроғни кўпайтиришда биз билан ким ўзди қилмоқчидирлар. Улар ўзларининг ҳарбий бюджетларини кўпайтирдилар, биз ҳам кўпайтирдик. СССР Олий Советининг сессияси ҳам ўз ишини тамомлади, сизлар тасдиқланган бюджетни кўрдингиз. Биз бу бюджетда заводлар қуришни ҳам, уй-жой бинолари қуришни ҳам, касалхоналар, мактаблар ва бошқаларни кўпайтиришни ҳам кўзда тутдик, лекин биз мудофаага лозим бўлган маблағларни ажратишни ҳам унутмадик.

Бинобарин, жаноб капиталистлар, агар сизлар бу масалада биз билан мусобақа қилишни ўйласангиз, бу масалада ҳам мағлубиятга учрайсиз, чунки бизнинг экономикамиз, бизнинг совет системамиз, бизнинг социалистик давлатимиз экономикани ва маданиятни коммунистик қурилишнинг қабул қилинган Программаси доирасида тез ривожлантиришни ва айни вақтда мамлакатимиз мудофаасини лозим даражада тутишни ҳам таъминлай олади. **(Давомли қарсаклар).**

Биз Германия масаласида музокаралар олиб бориш, лекин чинакам музокаралар олиб бориш, яъни бу масалани тинч бартараф қилиш тўғрисида, иккинчи жаҳон урушининг қолдиқларини тугатиш тўғрисида музокаралар олиб бориш тарафдоримиз. Аммо Ғарбдаги баъзи давлат арбоблари музокараларни Ғарбий Берлиндаги оккупация режимини сақлаб қолиш ва «яхшилаш» масаласидан иборат қилиб қўйишни истайдилар. Ҳатто Ғарбий Берлинни Ғарбий Германия билан боғлайдиган қандайдир халқаро йўлак вужудга келтириш, бизга эса шу йўлакда ҳаракатни тартибга солиб турувчилик ролини топшириш тўғрисидаги таклифлар қилинмоқда. Ғалати кишилар, уларни летаргия уйқусида ётган ва Совет Иттифоқини ҳали ҳам Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидаги давлат деб ҳисоблаётган кишилар деб ўйлаш мумкин. Ваҳоланки, биз аллақачонлар болалар калта иштонини ташлаб оталар сингари шим киядиган бўлиб қолганмиз. **(Залда жонланиш, қарсаклар).** Шу идея авторларининг ўзлари ҳам бу идеяни жиддий бир нарса деб билмасалар керак. Ахир улар бизни гўдаклик ролини бажаришга кўндирамиз, деб ўйламаётгандирларку? Бу идея асло реал идея эмаслигини ва проблемани ҳал қилишга ёрдам бермаслигини тушуниш пайти келди.

Ҳар иккала герман давлати билан сулҳ шартномасини имзолаш, Ғарбий Берлинни эркин шаҳар қилиш, Ғарбий Берлин билан алоқа қиладиган йўллар қайси мамлакатнинг территориясидан ўтган бўлса, шу мамлакат билан битимга келиш асосида Ғарбий Берлинга бемалол ўтишни таъминлаш—Германия масаласини энг оқилона ҳал қилиш бўлади. Совет Иттифоқи, бутун социалистик лагерь Германия масаласини мана шундай реал ҳал қилишни талаб қилаётир ва талаб қилаверади.

Агрессорларни жиловлаб қўймоқ учун барча тинчликсевар кучларни ва биринчи навбатда халқаро ишчилар синфини активлаштирмоқ керак. Ишчилар ҳаракатининг ҳамма кучларини ишга солмоқ учун янги урушни тайёрлаётганларга зарба бермоқ учун ҳали ҳам ҳамма чоралар кўрилгани йўқ, деб айтсам менинг бу гапимга қўшиласизлар деб ўйлайман. Қўшма Штатларнинг, Ғарбий Германиянинг, Англия, Франция, Япония Италия ва бошқа капиталистик давлатларнинг ишчилари янги қирғин уруши бўлмаслигидан манфаатдордирлар, уларнинг бундан манфаатдорлиги социалистик мамлакатлар ишчиларининг манфаатдорлигидан кам эмас. Ҳозир халқаро ишчилар синфининг имкониятлари беқиёс ўсиб кетди, агар у шу имкониятлардан фойдаланса, инсоният учун тинчлик таъминланган бўлади. **(Қарсаклар).**

Шармандали мустамлакачилик системасини тугатиш, тинчлик ишини мустаҳкамламоқ учун, инсоният тараққиёти учун жуда катта аҳамиятга эга. Биз, ҳамма халқлар ўз тақдирларини ўзлари ҳал қилишларининг, улар ҳам эски, ҳам янги мустамлакачилардан халос бўлишларининг тарафдоримиз. Осиё, Африка, Латин Америкаси халқлари мустамлакачиларнинг панд-насиҳатларига ва маслаҳатларига муҳтож эмаслар. Бу халқларнинг қандай йўлни танлаб олишлари уларнинг ўз ички ишидир. Мустамлакачилар билан курашнинг жуда катта мактабини ўтаган халқлар ўз турмушларини қандай қуриш ва кимдан ибрат олиш кераклигини ўзлари биладилар. Муҳими шуки, шу мамлакатларнинг ҳаммасида ишчилар синфи ўсмоқда, бу синф эса ишни қай йўлда ва қай тарзда олиб боришни яхши билади. Африка, Осиё, Латин Америкасидаги халқларнинг ҳаммасига бизнинг тилагимиз шуки, улар эркин бўлсинлар, мустамлакачилик қолдиқларини тугатсинлар, бахтиёр бўлсинлар ва равнoқ топсинлар. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Совет Иттифоқининг ишчилар синфи, мамлакатимизнинг ҳамма меҳнаткашлари капиталистик мамлакатлардаги ўз синфдош қардошлари билан ҳамиша бирдам бўлиб келмоқдалар, уларнинг қаҳрамонона курашига бениҳоя хайрихоҳлик қилмоқдалар. Улар Жаҳон касаба союзлари федерациясининг ишчилар синфи монополиялар асоратига қарши тағин ҳам активроқ курашмоғи учун катта куч ва ғайрат сарфлаётганлигини тўла равишда қувватламоқдалар. Ишчилар синфини ва унинг ташкилотларини эксплуататорлар билан муроса қилдириш эмас, балки синфий кураш пролетариат ҳаракатининг улуғ принципидир, ишчилар синфи эришадиган янги ғалабаларнинг энг асосий шартидир.

Ишчилар синфининг ҳамма отрядлари ҳаракатларининг бирлигини таъминлаш, сизларнинг конгрессингизда тўғри уқтириб ўтилганидек, ишчилар ҳаракатининг муваффақияти учун биринчи даражали аҳамиятга эгадир. Реакция кучлари жамики прогрессив ва илғор ҳаракатларни бўғиб ташламоқ учун халқаро миқёсда бирлашаётган ҳозирги вақтда ишчилар ҳаракатининг миллий хоналарга ва касаба союзларига тарқалиб кетиши тузатиб бўлмайдиган хато бўлур эди, реакциянинг халқаро фронтига ишчилар ҳаракатининг қудратли фронтини қарама-қарши қилиб қўймаслик бўлур эди.

Ишчилар синфининг оммавий партиясиз ташкилотлари бўлган касаба союзлари турли сиёсий ва диний маслаклардаги меҳнаткашларни бирлаштирадилар. Бу эса меҳнаткашларнинг синфий манфаатлари учун курашда касаба союзлари ҳаракатининг бирлиги ва уларнинг амалий ҳамкорлик қилишлари учун кенг имконият очади. Умумий синфий позицияда турганларнинг ҳаммаси ҳамиша бир-бирлари билан умумий тил ҳам, умумий платформа ҳам, ҳаракатлар бирлигининг мақбул формасини ҳам топадиларки, бу равшан бир нарсадир. **(Қарсаклар).** Турли касаба союз ташкилотлари вакилларининг бир жойга тўпланиб, ишчиларнинг манфаатлари учун кураш платформасини, уруш хавфига қарши тинчлик, ҳаётий ҳуқуқлар, миллий мустақиллик ва социал тараққиёт учун кураш платформасини белгилаб оладиган вақт келди. Ҳамма мамлакатлардаги ишчилар синфининг манфаатлари ҳам, мақсадлари ҳам битта, ишчиларнинг ҳаммаси бир-бирига қардош. «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган жанговар шиор ишчилар синфининг идеалларини рўёбга чиқаришнинг тўғри йўлини кўрсатиб турибди. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Советлар Мамлакати тинчлик ва яратувчилик шиорлари билан туғилди. У ўзининг бутун куч ва ғайратини мана шу олижаноб мақсадларга бағишламоқда. Иккинчи жаҳон уруши йилларида совет халқи йиртқич фашист ваҳшийларнинг асосий зарбасига бардош бериб ва уларни тор-мор келтириб, цивилизацияни, кўп халқларни қирилиш ва йўқ бўлиб кетишдан асраб қолди. Ҳозир ҳам совет халқи уруш хавфига қарши, жаҳонни ядро уруши даҳшатларидан қутқариш учун курашда асосий оғирликни кўтариб турибди. Партиямиз Программасида ташқи сиёсий фаолият соҳасида қўйилган асосий мақсад инсониятни барча тинчликсевар халқлар билан биргаликда жаҳон қирғинчилик урушидан қутқариш мақсадидир. Бизнинг халқимиз тинч яратувчилик меҳнати билан банд.

Юз марта эшитгандан бир марта кўрган яхшироқ, деган гап бор. Шу сабабли Совет ҳукумати конгресс қатнашчиларини совет халқининг турмуши билан, хўжалик, маданий, ижтимоий ташкилотларимизнинг фаолияти билан танишишга таклиф қилади. Сизлар бизнинг ҳамма ташкилотларимиз халқнинг бахт-саодатини таъминлаш йўлида, ишчилар синфининг, колхозчиларнинг, интеллигенциянинг манфаатларини таъминлаш йўлида тинмай ишлаётганликларини кўрасиз. Шу кунларда мана шу бинонинг ёнида СССР Олий Совети — Совет давлатининг олий органи ўз мажлисларини ўтказди. Депутатлар халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1962 йилги планини муҳокама қилиб, уни тасдиқладилар. Шундай қилиб, Олий Совет коммунистик қурилиш Программасини амалда бажариш масалаларини муҳокама қилди. Мана шунинг ўзи ҳам совет халқи тинчлик бўлишидан бениҳоя манфаатдор эканлигини, тинчлик учун изчиллик, самимият билан курашиб келганлигини, курашаётганлигини ва бундан буён ҳам курашажагини кўрсатувчи яна бир ёрқин далилдир. Янги жаҳон урушининг олдини олиш учун курашда ҳамкорлик қилишни истаганларнинг ҳаммасига совет халқи ва унинг ташкилотлари ўз қўлларини узатмоқдалар. **(Давомли қарсаклар).**

Зиммангиздаги масъулиятли вазифани бажаришда, халқларнинг энг зарур манфаатлари учун, тинчлик, миллий мустақиллик, социал тараққиёт учун курашда сизларга, азиз ўртоқлар, яна бир марта муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз. **(Давомли қарсаклар).**

Яшасин ҳозирги замоннинг етакчи кучи — халқаро ишчилар синфи! **(Гулдурос қарсаклар).**

Яшасин бутун дунё меҳнаткашларининг бирдамлиги, бирлиги ва қардошлиги! **(Гулдурос қарсаклар).**

Яшасин ер юзида мустаҳкам тинчлик! **(Гулдурос, давомли қарсаклар овацияга айланади. Ҳамма ўрнидан туради. Кўп тилларда айтилган табрик хитоблари янграйди. Конгресс қатнашчилари баланд руҳ билан «Интернационал»ни айтадилар).**

ЖАҲОН МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ БИРЛИГИ МУСТАҲКАМЛАНСИН ВА КЕНГАЙСИН!

КАСАБА СОЮЗЛАРИНИНГ V ЖАҲОН КОНГРЕССИДА

Касаба союзларининг Кремль Съездлар саройида бўлиб ўтаётган V Жаҳон конгресси минбаридан барча қитъалардаги халқларнинг вакиллари нутқ сўзламоқдалар. Бу нутқлар турли тилларда сўзланаётган бўлса ҳам, халқаро форумнинг барча қатнашчиларини тинчлик учун, ишчилар синфининг бирлиги ва қардошларча бирдамлиги учун курашдан иборат ягона олижаноб идеаллар бирлаштириб турибди.

9 декабрь эрталабки мажлисда Луи Сайян ва Иброҳим Заҳария докладлари юзасидан мунозара давом эттирилди.

Сальвадор меҳаткашлари умумий конфедерациясининг вакили **Фернандо Мартеллга** сўз берилади. Ф. Мартелл ўз конфедерацияси Жаҳон конгрессида биринчи марта иштирок этаётганлигини айтгач, Сальвадор меҳнаткашлари касаба союзларининг ҳаракат программасини зўр қониқиш билан кутиб олдилар, деди.

Фернандо Мартелл конгресс минбаридан беш қитъа касаба союзларининг вакилларига ва, жумладан, Латин Америкаси касаба союзларига мурожаат қилиб, уларни Куба революциясини ҳимоя қилишга чақиради.

«Бритиш мотор корпорейшн» цех оқсоқоллари комитетининг раиси **Томас Стюарт** ўз нутқини касаба союзларининг автомобиль саноати ишчилари меҳнат шароитини яхшилаш йўлидаги курашига бағишлайди. Томас Стюарт — Англия автомобилсозлари касаба союзларининг Жаҳон конгрессига юборган тўққиз кузатувчининг биридир.

Юртимизга қайтиб боргач, биз ишчиларни Жаҳон касаба союзлари федерациясининг фаолияти билан таништирамиз, дейди Томас Стюарт.

Хачатур Ара Ироқ касаба союзлари умумий федерацияси номидан конгрессни табриклади. У айтдики, миллий кучларнинг империализмга қарши курашдаги бирлиги мустақиллик ва демократияни ҳимоя қилиб чиқаётган ишчилар синфининг қонуний ҳуқуқларини эътироф этишни тақозо этади. Нотиқ Ироқдаги ишчилар синфининг аҳволи революциядан кейин нисбатан яхшиланган бўлса ҳам, барибир иқтисодий ва социал ҳаётда ҳали катта ўзгаришлар юз бергани йўқ.

Хизматчиларнинг касаба союзлари халқаро бирлашмаси сафларида 10 миллиондан ортиқ меҳнаткаш бор. Бу меҳнаткашларнинг ҳаммаси, деди бирлашманинг бош секретари **Вилли Альбрехт,** конгрессдан халқаро касаба союз бирлигини мустаҳкамлашга, тинчлик ва батамом қуролсизланиш учун, мустамлакачиликни тугатиш учун курашни кучайтиришга ёрдам берадиган қарорлар қабул қилишини кутмоқдалар.

Бизнинг давримизда, деди нотиқ, капиталистик мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг кураши иқтисодий характерга эга бўлибгина қолмай, шу билан бирга, сиёсий характерга ҳам эгадир.

Франция хизматчилари Жазоирдаги урушнинг тўхтатилиши учун, Бельгия хизматчилари мустамлакачиларнинг Конгодаги сиёсатига қарши, бутун Европа хизматчилари Германия билан сулҳ шартномаси тузилиши ҳамда Ғарбий Берлиннинг демилитаризация қилинган эркин шаҳарга айлантирилиши учун курашмоқдалар.

Африка мамлакати — Танганьика халқи учун бугун тантанали айёмдир. Мустамлакачиларнинг қарийб 80 йил давом этган ҳукмронлигидан сўнг бу мамлакат озод, мустақил давлатга айланди. Конгресснинг бугунги мажлисида раислик қилган Жаҳон касаба союзлари федерацияси раисининг ўринбосари **Бенуа Фрашон** шуни маълум қилгач, Танганьика халқига табрикнома юборишни таклиф этди. Делегатлар ва меҳмонлар бу таклифни гулдурос қарсаклар билан маъқуллайдилар.

Ангола меҳнаткашлари миллий иттифоқи раисининг ўринбосари **Бернард Домбеле** конгрессда шу иттифоқ номидан нутқ сўзлади.

Люксембург эркин касаба союзлари федерациясининг бош секретари **Жозеф Гранжене** конгресс қатнашчиларига, Совет Иттифоқи меҳнаткашлари ва касаба союзларига яхши тилаклар топширади.

У, халқаро вазият кескинлашганлиги ҳақида гапириб, Ғарбий Германияда фашизмнинг тикланиши меҳнаткашларни ташвишга солмоқда, деди.

Канада электр ва радиотехника саноати ишчилари бирлашган касаба союзининг раиси **Кларенс Жексон** ўз мамлакатининг АҚШ монополияларига иқтисодий қарамлиги оғир оқибатларга сабаб бўлганлигини сўзлаб берди.

Қисқа танаффусдан кейин мажлис яна иш бошлайди.

Жаҳон касаба союзлари федерациясининг раҳбарлари билан бирга СССР Министрлар Советининг Раиси Никита Сергеевич Хрушчев залга кириб келади. Делегатлар ва меҳмонлар уни ғоят баланд руҳ билан кутиб оладилар. Минглаб кишилар ўринларидан туриб, Совет ҳукумати бошлиғи шарафига ва у орқали жаҳонда биринчи коммунистик жамият қураётган бутун совет халқи шарафига гулдурос овация ясайдилар. Кўпгина тилларда қизғин табриклар ва «ура»! хитоблари айтилади.

Никита Сергеевич Хрушчев ёрқин нутқ сўзлади. Ўртоқ Хрушчевнинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва кўп марта гулдурос қарсаклар билан бўлиниб турди. Н. С. Хрушчевнинг нутқи Совет Иттифоқи радиостанциялари орқали эшиттирилди ва Марказий телевидение орқали кўрсатилди. (Ўртоқ Н. С. Хрушчев нутқи газетамизнинг бугунги сонида босилаётир).

Н. С. Хрушчев нутқини тамомлагач, касаба союзлари бешинчи Жаҳон конгресси президиумининг аъзолари билан қўл қисишиб кўришади. Яна қизғин овация кўтарилади. Делегатлар ва меҳмонлар ниҳоятда руҳланган ҳолда пролетар гимни «Интернационал»ни куйлайдилар.

Бенуа Фрашон Н. С. Хрушчевга сўзлаган нутқи учун конгресс қатнашчилари номидан самимий миннатдорчилик билдирди ва Совет ҳукумати бошлиғига кўрсатилган самимий илтифот Октябрь революциясини амалга оширган ва ўз социалистик Ватани мустақиллигини сабот-матонат билан ҳимоя қилиб келган, коммунизм қураётган кишиларга нисбатан жаҳон меҳнаткашлари қалбидаги миннатдорчиликнинг ифодаси бўлди, деди.

Шу билан конгресснинг эрталабки мажлиси тамом бўлади.

* * *

Кечқурунги мажлисда биринчи бўлиб Халқаро студентлар иттифоқининг вакили **Ҳасан Абдалла** сўзга чиқди.

Португалия Гвинеяси меҳнаткашлари миллий бирлашмасининг бош секретари **Луис Кабраль** Африканинг шу қисмидаги касаба союзлар ва халқлар номидан СССР меҳнаткашларига салом топширади. У, V Жаҳон конгрессида қатнашишга таклиф этганлиги учун Жаҳон касаба союзлари федерациясига миннатдорчилик билдиради.

Ғарбий Германиядан келган меҳмонлар делегациясининг вакили ўртоқ **Эрнст** минбарга чиқади.

У бундай деди: Ишчилар синфининг содда ва тушунарли тилида айтилаётган сўзларни эшитиш Ғарбий Германиядаги 20 дан ортиқ шаҳар касаба союз активларидан иборат делегациямиз аъзолари учун завқли бўлмоқда. Ғарбий Германиядаги конференцияларда бундай гаплар аллақачондан буён айтилмайдиган бўлиб қолган. Эрнст айтадики, Ғарбий Германия ишчилари ва касаба союзларининг аъзолари тинчликни сақлаб қолиш учун айниқса кўпроқ масъулиятлидирлар, чунки уларнинг мамлакати Европада уруш хавфининг асосий манбаи бўлиб қолди. Ғарбий Германиянинг ишчилари НАТОнинг фронт шаҳри — Ғарбий Берлин учун жувонмарг бўлиб кетишни истамайдилар. Биз, деди Эрнст, Ғарбий Берлинни демилитаризация қилинган эркин шаҳарга айлантириш мақсадини кўзловчи музокаралар тезроқ бошланишининг тарафдоримиз.

Умум Кипр меҳнат федерациясининг бош секретари **Андреас Знартидис** ўз федерациясининг тажрибасига таяниб, касаба союз ҳаракатидаги нифоқчилар билан кураш олиб боришга, меҳнаткашларнинг ҳаракат бирлиги учун кураш олиб боришга тааллуқли бир қанча масалаларни кўтариб чиқди.

Шу бугун мустақиллик олган давлат—Танганьика вакили **Жозеф Клеменс Ройгасурани** конгресс қатнашчилари қизғин кутиб олдилар. Нотиқ ана шу энг ёш мустақил мамлакатнинг давлат байроғини минбарда баланд кўтарганида, гулдурос қарсаклар янграб кетди.

Коста-Рика меҳнаткашлари умумий федерациясининг бош секретари **Съерра Кантильо Гонсалес** ўз нутқида шуни таъкидладики, Шимолий Америка империалистлари жаҳонни инсоният учун фожиали бўлган янги уруш гирдобига тортишларига йўл қўймаймиз. Янги урушнинг олдини олиш мумкинлигига биз аминмиз.

Шундан сўнг Халқаро меҳнат бюросининг раиси **Эрнст Белл** сўзга чиқди. У ўзини вакил қилиб юборган ташкилот билан касаба союз бирлашмалари ўртасида алоқаларни кенгайтириш муҳим эканлигини таъкидлагач, касаба союзлари бешинчи Жаҳон конгрессининг иши тинчликни мустаҳкамлашга ва социал адолатни қарор топтиришга ёрдам беради, деб ишонч билдирди.

Сенегал мухтор касаба союзлари бирлашмасининг секретари **Тьяв Абдулай** шу мамлакатда репрессиялар ва бебошликлар авж олганлигига доир жуда кўп фактларни айтиб берди.

Шу билан кечқурунги мажлис ёпилди.

10 декабрда конгресс ўз ишини давом эттиради. (ТАСС).

* * *

10 декабрда Кремлдаги Съездлар саройида касаба союзлари V Жаҳон конгрессининг навбатдаги мажлиси бўлди. Делегатлар Луи Сайян ва Иброҳим Захария докладларини муҳокама қилишни давом эттирдилар.

Занзибар прогрессив касаба союзлари федерациясининг вакили **Али Султон Исса** биринчи бўлиб сўзга чиқди.

Савдо ходимлари касаба союзларининг халқаро бирлашмаси ўз сафларида тўққиз ярим миллион кишини, 27 мамлакатдан 29 миллий ташкилотни бирлаштирган. Шу бирлашманинг раиси **Мария Радова** ўз нутқида ана шу рақамларни келтириб ўтди.

Бизнинг бирлашмамиз, деди нотиқ, Жаҳон касаба союзлари федерациясининг ҳаракат программаси проектига батамом қўшилади.

Австрия касаба союзлари бирлашмаси правлениесининг аъзоси, касаба союз бирлиги фракциясининг вакили **Отто Хорн** V Жаҳон конгресси муҳокамасига ҳавола қилинган касаба союзлар ҳаракат программасининг проектига қўшимча қилиб бир қанча мулоҳазалар айтди.

Нигер меҳнаткашлари миллий бирлашмасининг вакили **Диалло Абдулай** бирлашманинг фаолияти, унинг меҳнат аҳли ҳаётий манфаатлари учун кураши ҳақида гапириб берди.

Демократик ёшлар жаҳон федерацияси раисининг ўринбосари **М. Жаъфар** конгрессни шу ташкилотнинг фаолияти билан таништирди.

Умум Кипр мухтор касаба союзлари федерациясининг бош хазиначиси **Микаэль Шамбис** конгрессга қардошлик саломи топширди.

ЮНЕСКО вакили **Пиппа Гаррис** касаба союзлари конгресси ишининг самарали бўлишини тилаб, энг яхши истаклар билдирди. У, делегатларни ЮНЕСКО фаолияти билан таништирди, саводсизликни тугатиш, турли мамлакатлардаги катта ёшли кишилар ва ёшлар ўртасида маорифни ривожлантириш йўлида бу ташкилот олиб бораётган тадбирларни айтиб берди.

Бразилия делегацияси, деди Сан-Пауло штати матбаачилар касаба союзининг раиси **Жозе да Рохэ Мендес,** касаба союзлар ҳаракат программасининг проектини — касаба союз ва ишчилар ҳаракатининг энг кескин проблемаларини ҳал қилиб берувчи ана шу жуда кенг кўламдаги ҳужжатни маъқуллайди.

Ер юзининг ҳамма томонларидан конгресс номига мингдан ортиқ табрикнома олинганлиги мажлис охирида маълум қилинди. Бу табрикномалар барча қитъалардаги касаба союз ташкилотларидан, халқаро ташкилотлардан, студент ёшлардан, маориф ходимларидан, машҳур касаба союз арбоблари ва активларидан келиб турибди.

Совет Иттифоқи республикаларидаги заводлар, шахталар, қурилишлар, илмий-тадқиқот институтларининг коллективларидан, касаба союз конференциялари ва йиғилишларидан 300 дан ортиқ хат ва телеграмма олинди.

Конгресс номига табрикномалар ҳамон келиб турибди.

Жаҳон конгрессининг делегатлари ва меҳмонлари бу ахборотни зўр эътибор билан тингладилар. Залда тез-тез гулдурос қарсаклар янграб турди.

Конгресснинг келгуси мажлиси 11 декабрда бўлади. (ТАСС).

„ОҚ ОЛТИН"ИМИЗНИНГ БИР ГРАММИ ҲАМ ЕРДА ҚОЛМАСИН!

☆ ☆

БИРИ БЎШАГАНМАН ДЕСА, БИРИ ЯНГИМАН ДЕЙДИ

Колхоз бошланғич партия ташкилотининг секретари ўртоқ Ж. Ҳасанов билан суҳбатлашиб, план қачон бажарилишини сўраганимизда: «Бу йил планимизни бажаролмаймиз», деб жавоб берди. Нега? Сабаби нимада? Бу саволга у: «Ҳозир планимизни 90 га олиб бориб қўйдик. Ҳаракат қилсак яна бир-икки процент ҳосил йиғиб олармиз. 90 бўлди нима-ю, 95 бўлди нима? Барибир планни бажаролмаймиз», — деб жавоб қайтарди.

Келинг, фактларга мурожаат қилайлик. Балки, далада ҳосил қолмагандир, ўртоқ Ж. Ҳасанов тўғрисини айтгандир...

Мана, 2-бригаданинг пахта далалари. Кишиларнинг ёз бўйи астойдил қилган меҳнати билан бунёдга келтирилган «оқ олтин»нинг бир қисми ҳали тупида турибди. Агар бригадада бўшашувчиликка йўл қўйилмаганда, қирқига чидагандан кейин, бирига ҳам бардош берилганида, бригада бошлиғи ўртоқ Мамедовнинг ўзи майдондан чиқиб кетмай, аксинча ташаббускор бўлиб, бошқаларни ҳам ўз орқасидан эргаштира олганида эди, фақат план бажарилибгина қолмай, балки мажбурият ҳисобидан ҳам эл хирмонига бир неча ўн тонна пахта тўкилган бўлар эди.

Шу ҳал қилувчи паллада бригада даласида фақат 3—4 киши кўрак тераяпти. Т. Отабоева, Ж. Чиннибоева ўртоқлар кунига 100—150 килограммдан кўрак теришаяпти. Агар бригаданинг ҳамма аъзоси ҳам зар қадрига етиб далага отилиб чиққанида бир кунда қанча кўрак терилишини Т. Отабоева, Ж. Чиннибоева ўртоқларнинг ишларидан тўла тасаввур қилса бўлади.

Бригадада йиғим-терим иши ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги сабабини кейин аниқладик. Правление ўртоқ Мамедовга «Сен ишдан олиндинг» деган экан. Шунинг учун ҳам у тарвузи қўлтиғидан тушиб юрган экан. Унинг ўрнига тайинланган ўртоқ Р. Винарская бўлса «Мен янгиман, бу йилги ҳосил тақдирига жавобгар эмасман» дейди.

1-бригададаги аҳвол бундан ҳам ёмон. Бу ерда 150 гектар ернинг ҳар гектаридан 24,7 ўрнига энди-гина 19 центнердан ҳосил кўтарилди. Ҳали далада ҳосил мўл.

— Мана шу ерларнинг ҳар гектаридан яна 5—6 центнердан ҳосил олиш мумкин. Бундай карталар 20 гектардан кўпроқ, — дейди бригада табелчиси ўртоқ Ж. Везиров. — Лекин шу ҳосилни тезда йиғиб-териб олишга ҳеч ким қизиқмаяпти. Мана шу 20 гектар ернинг ўзидан 160 центнердан кўпроқ пахта олиш мумкин.

Торози тепасида табелчи билан суҳбатлашаётган пайтимизда жуссадор, қорачадан келган бир аёл келиб биз билан саломлашди. Бу ерда ҳам бригадир ўзгарган экан.

— Ҳали далада ҳосилимиз кўп,— тортиниброқ гапира бошлади ўртоқ Ш. Жалолова, — мен янгиман уёққа югураман, буёққа югураман. Лекин ҳеч нарса чиқара олмаяпман. Ҳали планга яқинлашганимиз ҳам йўқ.

Ўртоқ бригадир, ҳеч қаёққа югуриш керак эмас. Фақат ғанимат фурсатдан унумли фойдаланиш, бор кучни сафарбар этиб, қолган ҳосилни эртароқ териб олиш керак.

Колхознинг бошқа бригадаларидаги аҳвол ҳам бундан яхши эмас.

— Юз гектарга яқин ҳосили тўла терилмаган еримиз бор, — дейди ўртоқ Ж. Ҳасанов ҳали анчагина ҳосил йиғиб олиш мумкин бўлган майдонни кўрсатиб.

Ана шуни кўра-билатуриб партия ташкилотининг секретари Ж. Ҳасанов, колхоз раиси Б. Маманов ўртоқлар ҳам, бригада бошлиқлари ҳам «планни бажаролмаймиз» деган умидсизлик кайфиятига берилиб, ишни ўз ҳолига ташлаб қўйганлар.

Умидсизликнинг қули бўлмаслик керак. Умидсизлик кишини халқ олдида ерга қаратиб қўяди. Ҳа, халқ олдида, она-Ватан олдида ерга қараб қолмаймиз, десалар Сирдарё районидаги «1-Май» колхозининг раҳбарлари бундай масъулиятсизликка тезда барҳам беришлари керак.

С. ШОКАРИМОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

САМИМИЙ ЁРДАМ

Бир неча кундирки, Бўстонлиқ районининг меҳнаткашлари Комсомол райони далаларида етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олишда пахтакорларга астойдил ёрдам бермоқдалар. Улар «Красний Восток», Крупская номли, «XXI партсъезд», Хрушчев номли, Калинин номли, «Красная заря» ва Фрунзе номли колхозлар ҳамда «Гулистон» совхози пахтазорларида меҳнат қилаётирлар.

Бўстонлиқликларнинг кучи билан ҳозиргача 17700 тонна пахта ва кўсак терилди.

Пахта йиғим-теримида 13-боғдорчилик, 14-«Хўжакент», 11-«Псков» совхозлари, консерва, мармар заводларининг ишчилари ҳамда Фрунзе номли ва «Қозоғистон ССР 30 йиллиги», «Қизил ту» колхозларининг аъзолари, айниқса, баракали меҳнат қилаяптилар.

Комсомол районининг пахтакорлари 14-«Хўжакент» совхозининг Хумсон бўлими комсомол-ёшлар бригадаси ишидан, айниқса, хурсанд бўлмоқдалар. Рихси Қорабоев ва Фаттоҳ Абдурашидов ўртоқлар бош бўлган бу бригада 40 комсомолдан иборат. Улар дастлабки кунлари «Гулистон» совхози далаларида меҳнат қилдилар ва 55118 килограмм пахта териб бердилар. Комсомол-ёшлар шу кунларда Крупская номли колхозда ишлаяптилар.

Бу бригаданинг пешқадам теримчиларидан А. Аҳмаров, Истод Шодмонова, Умиржон Кенжабоева ва Маруся Рихсимова ўртоқлар ҳар куни 80—100 килограммдан кўсак териб топширмоқдалар.

Комсомол районининг пахтакорлари Бўстонлиқ меҳнаткашларининг самимий ёрдамидан ғоят миннатдордирлар.

А. РАҲИМБЕРДИЕВ,
Қ. ЭГАМҚУЛОВ.

ПАХТА — МИЛЛИЙ ИФТИХОРИМИЗ

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЕРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 11 ДЕКАБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан бери
ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ	—	123,78
ҚУЙИ ЧИРЧИҚ	0,13	119,72
ОРЖОНИКИДЗЕ	0,01	106,87
ЯНГИЕР	0,17	105,05
ЎРТА ЧИРЧИҚ	0,06	101,89
ЧИНОЗ	—	100,77
ПИСКЕНТ	—	100,09
Янгийўл	0,15	99,35
Комсомол	0,05	96,22
Бўка	0,12	93,82
Сирдарё	0,08	93,39
Оққўрғон	0,12	91,90
Бекобод	0,10	87,53
Гулистон	0,10	75,95
Область бўйича	0,09	97,26

ЧЎЛ ҒОЛИБЛАРИ

ЛАВҲА

□ □ □

Қиш мавсуми бошланган бўлса ҳам зангори осмонда булутлар кўринмайди. Ҳаво илиқ. Майин эсаётган шабада дилга ором беради. Гўё табиат кўксини очиб, бор саҳоватини пахтакорга ҳадя қилаётгандай. Бир томонда «оқ олтин»нинг сўнгги грammларигача териб олаётган, бир томонда ер ҳайдаётган, бошқа бир томонда эса шўр юваётган пахтакорни кўрасиз.

Район марказига олиб борадиган йўлда улкан пахта карвонига дуч келдик. Энг олдиндаги машина турли ёзувлар битилган қизил алвонга бурканган. Машинанинг тумшуғидаги алвонга «Ленин номли колхоз» деб ёзиб қўйилган. Ажабо, шу пайтда бу қанақа қизил карвон бўлдийкин? Одатда пахта карвонлари йиғим-теримнинг дастлабки кунларида уюштирилар эди-ку!

— Хў, ошна, бу қанақа қизил карвон? — қизиқсиниб сўрадик машина тепасида қизил байроқни дадил ушлаб бораётган йигитдан.

— Ғалаба карвони, оғайни, — жавоб қайтарди у қувонч ичида, — бугун планимизни бажарамиз!

Шу пайт ҳаммаёқни тўлдириб юборган карнай, сурнай, доира садолари гапни бўлди. Қизил карвон олға силжиб, кўп ўтмай кўздан ғойиб бўлди...

Колхоз қишлоғи. Кўча-кўйларда байрамлардагидек шодлик, қувноқлик руҳи кезади. Эндигина тетапоя қилиб юра бошлаган гўдакдан тортиб, Мирзачўлни Мирзагулистонга айлантиришда ҳимматини аямаган отахоннинг чеҳрасида севинч аломатлари.

Мана, пахта даласи. Сўнгги кўракларни териб олаётган йигит-қизлар гурунги бутун пайкалга таралаяпти. Бригадир Шерали ака Мингбоев уларга бироз разм солиб турди-да, кейин мамнунлик билан гап қотди:

— Ҳа, тоғни урса талқон қиладиган, буларнинг ҳар бири. Мана шу 12 азаматимизнинг ғайрати билан 32,5 центнердан ҳосил ундирдик. Ҳаммадан ҳам бир центнер пахтамиз учун 9 сўм 80 тийин сарфлангани кишини шодлантиради. Хўв, анови йигит билан қизни кўраяпсизми? Уларнинг бири Каримжон Умаров, ёнидагиси эса хотини Гулсара. Қарс икки қўлдан чиқади деганлари рост экан. Иккаласи ҳамкорликда ишлаган эди, хирмонга 20 тоннадан ортиқ пахта тўкди...

Султон ака Жўраев бригадасида эса шўр ювишнинг устидан чиқдик.

— Шўрнинг шўрини қуритаяпмиз, — деди сувчи Э. Мўминов,— шўр ғўзанинг офати. Мана шунинг учун биз ҳозирдан бошлабоқ уни ювиб ташлашга киришдик. Шу кунгача 150 гектар ернинг шўрини ювиб бўлдик.

Шу пайт қўшни пайкалда қудратли трактор гуриллаб ишлай бошлади. Уни бошқараётган йигит Оқбўта Алламов экан. Оқбўта ғайратли йигит. У бир сменада 10 гектар ерни шудгор қилаяпти.

Кун ботгунга қадар колхознинг ҳамма бригадаларида бўлдик. 16 бригаданинг 14 таси ғалабага эришибди. Шу бригадаларнинг пахтакорлари ютуқлардан эсанкирамасдан ҳозирги кунда ҳам далаларда жавлон уриб меҳнат қилишаяпти...

Қош қорайиб осмонда сон-саноқсиз юлдузлар пайдо бўлганда пунктга пахта карвони элтганлар қайтиб келишди. Пахтакорлар бири-бирини ғалаба билан қутлардди: «Ғалабангиз муборак, дўстим!» «Қуллуқ, қуллуқ!».

Правление идорасининг рўпарасидаги ҳовуз бўйида давра қурган кишиларнинг суҳбати қизиб кетди.

— Давлатга ҳаммаси бўлиб 4 минг тонна «оқ олтин» сотдик,— дейди колхоз раиси Сонбжон ака Назаров суҳбатдошлардан бирининг саволига жавобан — планимиз юз бўлди.

— Баракалла раис, баракалла, — деди бир чол.

— Баракаллани менга эмас, азамат пахтакорларга айтинг, отахон. Ахир уларнинг ғайрати туфайли ҳар гектар ердан 24,5 центнердан ҳосил кўтардик-ку! Бир йил ичида ҳосилдорликни 3,5 центнерга оширишимиз ҳам шулар туфайли.

— Механизаторларимиз ҳам ғайрат қилишди раис, — гапга аралашди 1-участка механиги Баҳром Ботиров, — икки ярим минг тонна пахта қоп-қанорсиз ташилди.

— Ҳа, қоп-қанорсиз пахта ташишнинг фойдаси катта бўлди-деди бош бухгалтер Носиржон ака Раҳматов, — 50 минг сўм пулимизни тежаб қолдик. Бир центнер пахтанинг таннархи 11 сўм 90 тийинга тушди.

— Бу гапларнинг ҳаммаси тўғри, — маъқуллади раис, — механизациянинг кучи ёзда қийинчиликларга дуч келганимизда яққол кўринди. Ахир ўзингиз ўйланг, бир гектар ерда 60 мингдан ортиқроқ кўчатни сақлаб қололдик. Агар техникага суянмаганимизда шундай шароитда 24,5 центнердан ҳосил олаолармидик? Йўқ. Энди келгуси йили 27 центнер учун курашамиз-а?

Бироздан сўнг ўйин-кулги, шодлик тароналари яна ҳам қизиб кетди. Ашулачининг ширали овози, танбур-дутор, доира, ғижжакларнинг шўх наъмаси тун сокинлигини бузиб узоқ-узоқларга таралардди...

Ш. ШОРАҲМЕДОВ,
Комсомол районидаги Ленин номли колхоз.

Суратда: Колхоз партия ташкилотининг секретари ўртоқ Қ. Икромов тракторчи Оқбўта Алломов ҳайдаган ернинг сифатини текширмоқда.

Автор фотоси.

Сиёсий мактаблар, тўгараклар ва семинарларнинг раҳбарларига ёрдам

КАПИТАЛИЗМДАН КОММУНИЗМГА ЎТИШ — ИНСОНИЯТНИНГ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИ

Тошкент область ва шаҳар партия комитетларининг сиёсий маориф уйи КПСС Программасини ўрганиш юзасидан иккинчи тема бўйича методик маслаҳатларни ишлаб чиқди. Қуйида биз шу тўғридаги материални босмоқдамиз.

Мазкур тема капитализмдан социализмга ва коммунизмга ўтишнинг тарихий муқаррарлиги, жаҳон капитализмининг, халқаро ишчилар ҳаракатининг ҳамда миллий-озодлик ҳаракатининг ҳозирги даврдаги характеристикаси масалаларини ўрганишга бағишланади.

Сиёсий мактаб, тўгарак ёки семинар раҳбари кириш нутқида ҳозирги даврнинг асосий мазмунини тушунтириши, коммунистик партияларнинг стратегия ва тактикасини ишлаб чиқишда давр шароитларини ҳисобга олиш катта аҳамиятга эга эканлиги тўғрисида сўзлаб бермоғи лозим. Яна шуни ҳам уқтириб ўтиш кераки, жамиятнинг социализмга қонуний равишда ўтиши Маркс ва Энгельс томонидан «Коммунистик партия манифести»да асослаб берилгандир. В. И. Ленин бу идеяни янги давр — империализм даврига мувофиқлаштирган ҳолда ижодий ривожлантирди. Партиямизнинг янги Программаси эса Лениннинг империализм тўғрисидаги назариясини, коммунизм қуриш ҳақидаги таълимотини янада ривожлантирди ҳамда ҳозирги даврга чуқур илмий анализ берди.

«Капитализмдан коммунизмга ўтиш — инсониятнинг тараққиёт йўли» деган темани ўрганаётган вақтда қуйидаги асосий масалаларга тўхталиб ўтмоқ лозим:

1) Жаҳон капитализмининг кризиси. Капитализмдан социализмга ўтиш—ҳозирги даврнинг асосий мазмунидир;

2) Жаҳон социализм системаси — халқаро ишчилар синфининг бош фарзанди;

3) Ишчилар синфининг халқаро революцион ҳаракати;

4) Халқларнинг миллий-озодлик ҳаракати;

5) Жаҳон коммунистик ҳаракати — ҳозирги даврнинг энг таъсирчан сиёсий кучи, жамият тараққиётининг энг муҳим факторидир.

Марксча-ленинча философияни ўрганиш тўгаракларида бу тема учун уч машғулот ажратилади. Қолган барча тўгаракларда эса икки машғулот ўтказилади. Кундалик сиёсат ва СССРнинг халқаро аҳволи, халқ демократияси мамлакатларида социалистик қурилиш, халқаро озодлик ҳаракати масалаларини ўрганиш юзасидан ташкил этилган семинарларда ҳам бу темага икки машғулот ажратилади. Қолган ҳамма семинарларда эса бир машғулот ўтказилади.

Биринчи масалани — «Жаҳон капитализмининг кризиси. Капитализмдан социализмга ўтиш—ҳозирги даврнинг асосий мазмунидир» деган кичик темани баён қилаётганда, даставвал, капитализмга ҳамда унинг юқори босқичи бўлган империализмга берилган марксча-ленинча анализга тўхталиб ўтиш керак.

Партиянинг янги Программасида кўрсатиб ўтилганидек, ҳозир жаҳон капитализми умумий кризисининг янги, учинчи босқичи бошланди. Бу янги босқичнинг энг муҳим хусусияти шундан иборатки, у жаҳон урушига боғлиқ бўлмаган ҳолда авж олиб кетди. Ўтган йиллар ичида империализмнинг иқтисодий, сиёсий ва идеологик позициялари сезиларли даражада бўшашди. Империализмнинг асосий зиддиятлари янада кучайди. Ишчилар синфининг революцион кураши ҳамда халқларнинг демократик ва миллий-озодлик ҳаракатлари кенг қулоч ёйди.

Капитализмнинг иқтисодий соҳадаги беқарорлиги тобора кучайиб бораётганлигига тингловчилар диққатини қаратмоқ лозим. Бу беқарорлик капиталистик система экономикаси тараққиётининг суръатлари пасайиб бораётганлигида, тез-тез рўй бериб турадиган иқтисодий кризисларда, ҳарбий мақсадлар учун сарфланаётган жуда катта харажатларда ўз ифодасини топмоқда.

Империализм босқичида давлат-монополистик капитализми кенг ривож топади. Бу масала устида муфассал тўхталиб ўтиш керак. Давлат-монополистик капитализмининг мазмунини тингловчиларга тушунтириб бераётганда шуни алоҳида уқтириб ўтиш лозимки, давлат-монополистик капитализми империализмнинг табиатини ўзгартирмайди. У, ижтимоий ишлаб чиқариш системасидаги асосий синфларнинг ўрнини ўзгартириш уёқда турсин, ҳатто меҳнат билан капитал ўртасидаги, миллатнинг кўпчилиги билан монополиялар ўртасидаги жарликни чуқурлаштиради.

Шуни ҳам айтиш кераки, капитализмнинг нотекис ривожланиши давлатлар ўртасидаги кучлар нисбатини ўзгартиради, улар ўртасидаги зиддиятларни кескинлаштиради. Ҳозирги вақтда империализмнинг иқтисодий, сиёсий ва ҳарбий маркази Европадан АҚШга кўчди. Америка монополистик капитали энг йирик жаҳон эксплуататори, халқаро реакциянинг асосий таянчи бўлиб қолди. У амалда жаҳон жандарми ролини бажармоқда. Лекин ҳаёт АҚШ империализмининг жаҳонга ҳоким бўлиш йўлида қилаётган даъволарининг батамом асоссизлигини кўрсатмоқда.

Жаҳон капитализмининг умумий кризиси ҳақида гапирганда ҳозирги дунёнинг асосий зиддияти — социализм билан империализм ўртасидаги зиддият капиталистик дунёни ҳалокатга олиб бораётган чуқур қарама-қаршиликларни инкор этмаслигини айтиш керак. Меҳнат билан капитал ўртасидаги зиддиятлар, милитаризмнинг кучайиши, мустамлака системасининг емирилиши, империалистик мамлакатлар ўртасидаги зиддиятлар, ёш миллий давлатлар билан эски мустамлакачилик давлатлари ўртасидаги низо ва зиддиятлар ва энг муҳими, жаҳон социализмининг ғоят тез ўсаётганлиги империализм заминини бўшаштирмоқда ва емирмоқда, уни заифлаштирмоқда ва ҳалокатга олиб бормоқда.

Капитализмдан социализмга ўтиш ҳозирги даврнинг асосий мазмунидир. Эндиликда инсониятнинг учдан бир қисмидан кўпроғи социализм ва коммунизм қурилиши йўлига ўтиб олди. Ҳамма ерда капитализм ўрнини социализм эгаллаши муқаррардир.

* * *

Теманинг иккинчи бўлими жаҳон социализм системаси масаласига бағишланади. Совет Иттифоқининг ҳал қилувчи роль ўйнаганлиги туфайли гитлерчилар Германияси ва империалистик Япониянинг тор-мор қилинганлиги Европа ва Осиёдаги бир қанча мамлакатларда капиталистлар ва помешчиклар ҳокимиятининг халқ томонидан ағдариб ташланиши учун қулай шароитларни вужудга келтирди. Социалистик революциялар Европа ва Осиё мамлакатларида империализм позицияларига янги, қақшатғич зарба берди. Жаҳон социализм системаси таркиб топди.

Жаҳон социализм системаси — мамлакатлар ўртасидаги иқтисодий ва сиёсий муносабатларнинг янги типидир. Тўла тенгҳуқуқлилик, мустақиллик ва суверенитетни ўзаро ҳурмат қилиш, қардошларча ёрдам ва ҳамкорлик — социалистик дўст мамлакатлар ўртасидаги муносабатларнинг характерли белгиларидир. Бутун жаҳон социализм системаси муваффақиятларининг энг муҳим фактори ҳисобланган социалистик мамлакатлар ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик масаласини ҳам атрофлича тушунтириб бериш керак.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

СССР Олий Советининг сессияси тўғрисида АҚШ матбуотининг ёзганлари

НЬЮ-ЙОРК, (ТАСС). Америка газеталари СССР Олий Советининг сессияси тўғрисида Москвадан олинган хабарларни кўринарли жойларда босиб чиқармоқдалар.

АҚШ матбуоти СССР молия министри В. Ф. Гарбузовнинг 1962 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги докладига алоҳида эътибор бермоқда.

Шуниси характерлики, ҳамма газеталар Совет Иттифоқи мудофааси учун харажатларнинг кўпайтирилишини бўрттириб кўрсатмоқдалар. Шу билан бирга, гарчи кўпгина газеталар бюджетнинг бошқа томонларига эътибор бермасликни афзал кўрсалар ҳам, «Нью-Йорк таймс» газетасида эълон қилинган мақолада СССРнинг 1962 йилги бюджети «Коммунистик партиянинг яқинда бўлиб ўтган съездида истеъмол товарлари ишлаб чиқаришга ўтмишдагидан кўра кўпроқ эътибор бериш ҳақида эълон қилинган қарорни акс эттиради», деб таъкидланади.

«Нью-Йорк таймс» газетасининг мухбири Шабад СССР Госплани раиси В. Н. Новиковнинг докладига тўхталиб, докладда кўрсатилишича, истеъмол товарлари ишлаб чиқарувчи саноат учун ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқаришга алоҳида эътибор берилади, деб ёзади.

Ҳатто «Нью-Йорк таймс» газетасининг ўз антисовет қарашлари билан маълум бўлган обзорчиси Гарри Шварц Олий Советга тақдим этилган программаларнинг улуғворлигини эътироф этишга мажбурдир. «Совет Иттифоқининг Москвада эълон қилинган 1962 йилги иқтисодий плани ва бюджетининг асосий ғояси — деб ташвиш билан ёзади у,— совет экономикаси тез ривожланаётганлигидан иборатдир».

ТАНГАНЬИКА УСТИДА МУСТАҚИЛЛИК БАЙРОҒИ ҲИЛПИРАМОҚДА

ДОР-АССАЛОМ, 9 декабрь. ТАСС махсус мухбири И. Янченко қуйидагиларни хабар қилади: 8 декабрдан 9 декабрга ўтар кечаси бу ердаги миллий стадионда Танганьика мустақиллигини тантанали суратда эълон қилиш маросими ўтказилди. Бу маросимда тантанага таклиф этилган чет эл делегациялари, чет эл матбуотининг кўп вакиллари ва Танганьика пойтахти аҳолисидан қарийб 80 минг киши ҳозир бўлди. Стадионда миллий байроқ кўтарилишидан аввал Британия қуролли кучлари ҳарбий байроқларини Танганьиканинг янги армиясига топшириш маросими, шунингдек Танганьика армияси солдатларининг спорт ва ҳарбий ўйинлари ўтказилди.

Кечаси роса соат 12 да генерал-губернатор Ричард Тэрнбулл ва Танганьика бош министри Юлиус Ньерере флагшток ёнига келадилар. Британия байроғини тушириш ва Танганьика миллий байроғини кўтариш маросими бошланади. Британия байроғи туширилганидан кейин стадион электр нурлари билан чароғон бўлади ва Танганьика миллий гимнининг садолари остида, неча ўн минглаб танганьикаликлар шод-ҳуррам бўлиб турган бир вазиятда Африкадаги янги мустақил республика — Танганьика республикасининг миллий байроғи аста-секин флагштокка кўтарилади. Бутун стадионда гулдурос қарсаклар янграйди. Танганьикаликлар якдиллик билан: «Ухуру! Ухуру! Озодлик! Озодлик!», «Яшасин озод ва мустақил Танганьика!» деган сўзларни баралла такрорлайдилар. Мушакбозлик бошланади.

Танганьика мустақил республика деб эълон қилинганлиги муносабати билан уч кун мобайнида бутун мамлакатда миллий байрам ўтказилади. Бугун эрта билан Дор-Ассаломда ва мамлакатнинг бошқа шаҳарлари ҳамда қишлоқларида ана шу тарихий воқеага бағишланган халқ тантаналари бошланди. Британия мустамлакачилари ҳукмронлиги остида кўп йиллар жафо чекиб келган Танганьиканинг 9 миллионли халқи 1961 йил 9 декабрдан бошлаб ўзининг давлат мустақиллигига эришди.

КЕННЕДИ ВЕНЕСУЭЛАГА БОРАДИ

КАРАКАС, (ТАСС). Американинг ишлар вакили Алан Стюартнинг хабар беришига кўра, президент Кеннедининг визитига тайёргарлик кўриш учун Оқ уйнинг матбуот масалалари бўйича секретари Пьер Селинжер бошчилигида АҚШнинг бир группа мансабдор кишилари Венесуэлага келади. Венесуэланинг расмий маъмурлари ўз мамлакатларига АҚШ президентининг келиши муносабати билан ғоят ташвишланмоқдалар. Газеталарда бу визит расмий доиралар истаганича бўлмаслиги мумкин, деб ташвиш билдириладиган мақолалар пайдо бўлмоқда. Шу билан бирга, Ричард Никсоннинг 1958 йилдаги визити эсга олинади. Маълумки, ўша вақтда Каракас аҳолиси АҚШ вице-президентини тош-бўрон қилган эдилар.

Кеннедининг қиладиган визити муносабати билан Венесуэла қўшинлари ва полицияси жанговар тайёрлик ҳолатига келтирилган.

Шармандали айблаш асосида

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Қўшма Штатлар Коммунистик партияси машъум Маккарэн қонуни қоидаларига мувофиқ рўйхатдан ўтмаганлиги билан бу қонунни бузишда ўзини айбли деб ҳисобламади. Партиянинг иши кеча Вашингтондаги федерал район судида қараб чиқилди.

Судья Мэтью Макгайр партияга қарши қўйилган шармандали айблашлар асосида партия устидан расмий судни 1 февралга тайинлади.

ГОА АҲОЛИСИ МУСТАМЛАКАЧИЛАРГА ҚАРШИ КУРАШМОҚДА

ПАРИЖ, (ТАСС). Франс Пресс агентлиги мухбирининг Деҳлидан хабар беришича, Ҳиндистоннинг расмий радиоси Португалия мустамлакаси Гоада миллатпарварлар билан португалиялик солдатлар ўртасида қаттиқ тўқнашувлар рўй берганлиги тўғрисида Гоадаги ишончли манбалардан маълумотлар олганлигини кеча эрталаб хабар қилган.

НАТОНИНГ БОЛТИҚ ҚЎМОНДОНЛИГИ

ПАРИЖ, (ТАСС). Европадаги НАТО қуролли кучлари олий бош қўмондони генерал Норстэд бирлашган Болтиқ қўмондонлиги тузилганлигини эълон қилди.

Болтиқ қўмондонлигига даниялик генерал Таге Андерсен бошчилик қилади. Генерал Андерсеннинг ёрдамчиси қилиб ғарбий германиялик генерал Гребен тайинланди.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

⊙ **Москва-Жакарта ҳаво йўлининг очилажаги муносабати билан 8 декабрда «ИЛ-18» совет самолёти бу ҳаво йўлини синаб кўриш учун Жакартадан Меданга (Шимолий Суматра) учиб борди ва у ердан яна Жакартага қайтиб келди.**

⊙ **Прагада Чехословакия-Совет дўстлиги союзининг V съезди очилди. Делегатлар Чехословакия-Совет дўстлиги союзининг IV съездидан сўнг ўтган йилларда союзнинг қилган ишларини муҳокама қиладилар ва унинг келажакдаги фаолияти вазифаларини белгилайдилар.**

⊙ **«Авги» газетаси Халкида турмасидаги грек сиёсий маҳбусларининг очлик эълон қилганлиги тўғрисида хабар беради. Улар ўз сиёсий қарашлари учун 17 йилдан бери қамоқда сақланаётганликларига қарши норозилик белгиси сифатида очлик эълон қилганлар.**

⊙ **Майда миллатлар Марказий институтининг Ухань филиали ўн йил мобайнида Хитойдаги майда миллат намояндаларидан 3.400 дан ортиқ мутахассис тайёрлаб чиқарди. Бу ерда 18 миллат — чжуан, яо, мяо, туцзя, хуэй, ли, тун, цзин, и, гаошань миллатларидаги студентлар билим олмоқда.**

⊙ **Бонндан хабар берадилар: Дуйсбург полицей-президенти ҳарбий хизматга қарши чиқувчиларнинг Дуйсбург яқинида янги инглиз ракета бўлинмаси жойлаштирилишига қарши 9 декабрга тайинланган намойишни тақиқлади. Намойиш «мавжуд жамоат осойишталигига ва тартибига таҳдид солади» деган баҳона билан тақиқланган.**

⊙ **Жазоирдаги француз ҳарбий трибунали жазоирлик ватанпарварлардан уч кишини ўлим жазосига, қолган 7 кишини 6 ойдан 3 йилгача муддатга қамоққа ҳукм қилди. 9 декабрда Жазоирдаги Бон шаҳри кўчаларида ваҳшиёна репрессияларга қарши норозилик сифатида уюштирилган аҳоли намойишлари бошланди. Намойишчилар француз автомобилига ўт қўйдилар ва бошқа бир неча машинани тош бўрон қилдилар.**

⊙ **Италиянинг таниқли математиги, «Деи Линчеи академияси»нинг аъзоси, СССР Фанлар академиясининг ажнабий аъзоси профессор Франческо Севери 82 ёшида вафот этди.**

⊙ **Кагосима префектурасидаги Айда шаҳарчаси районида Япония ҳарбий денгиз кучларига қарашли самолёт ҳалокатга учради ва яксон бўлди. Экипажнинг иккала аъзоси ҳам ўлди.**

⊙ **Шимолий Норвегиянинг Буда аэродроми районида Норвегия ҳарбий ҳаво кучларига қарашли қирувчи самолёт ҳалокатга учради. Учувчи ҳалок бўлди. (ТАСС).**

КАПИТАЛИЗМДАН КОММУНИЗМГА ЎТИШ — ИНСОНИЯТНИНГ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИ

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Жаҳон социализм системаси капитализм билан иқтисодий мусобақада ҳал қилувчи ғалабани қўлга киритиш учун дадил олға бормоқда. Бу масалани тушунтираётганда социалистик лагердаги мамлакатларнинг хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида эришган муваффақиятларини кўрсатувчи рақамлардан фойдаланмоқ лозим.

Социалистик мамлакатлар иттифоқини мустаҳкамлаш зарурлиги масаласига ҳам алоҳида эътибор бериш керак. Бу ўринда Албания меҳнат партияси раҳбарларининг нотўғри хатти-ҳаракатларини, уларнинг социалистик мамлакатлар дўстлиги ва жипслигини бузишга қаратилган ҳамда империалистик доираларга қўл келадиган сиёсат юргизаётганликларини қаттиқ қоралаш зарур.

* * *

Тавсия қилинаётган теманинг учинчи бўлими ишчилар синфининг халқаро революцион ҳаракати масаласига бағишланади.

Бу масалани тушунтираётганда ишчилар синфининг халқаро революцион ҳаракати қўлга киритган жаҳоншумул-тарихий ғалабалар тўғрисида гапириш керак. Бу ҳаракатнинг энг асосий ютуғи жаҳон социализм системаси бўлди. Халқаро революцион ҳаракат империализмга ва унинг ишчилар синфи сафларидаги малайларига қарши курашда жуда катта тажриба орттирди. Бу ҳаракат идеологик жиҳатдан янада етук бўлиб қолди, зўр ташкилотчилик қудратига ва жанговар ҳужумкорлик руҳига эга бўлди.

Ҳозир дунёда ишчилар ҳаракати учун анча қулай вазият вужудга келди. СССРнинг ва бутун жаҳон социализм системасининг муваффақиятлари, жаҳон капитализми кризисининг чуқурлашуви, коммунистик партияларнинг омма ўртасидаги таъсирининг кучайиши, реформизмнинг ғоявий жиҳатдан мағлубиятга учраши синфий кураш шароитларини меҳнаткашлар фойдасига жиддий ўзгартирди.

Ишчилар синфининг энг асосий душмани капиталистик монополиялар эканлигини айтиб ўтиш керак. Шунинг учун ҳам пролетариат асосий зарбани капиталистик монополияларга қарши қаратмоқда. Монополияларнинг танҳо ҳукмронлигини тугатишдан миллатнинг барча асосий қатламлари ғоят манфаатдордир. Бу ҳол молия олигархияси зулмига қарши чиқаётган барча демократик кучларни ишчилар синфининг раҳбарлиги остида ягона, қудратли антимонополистик оқимга бирлаштириш имконини беради.

Бу масалаларни муҳокама қилаётган вақтда шуни алоҳида уқтириб ўтиш керакки, монополияларга қарши олиб борилаётган умумдемократик кураш социалистик революцияни узоқлаштирмайди, балки уни яқинлаштиради. Бу курашда ишчилар синфининг деҳқонлар билан, хизматчиларнинг кенг табақалари ва шунингдек интеллигенциянинг анчагина қисми билан иттифоқи чиниқмоқда, омманинг сиёсий онглилиги ўсиб бормоқда. Ўнг социалистик, реформистик хомхаёллар бу кураш процессида йўқолиб кетади, социалистик революциянинг сиёсий армияси вужудга келади. Фақат социализмгина чинакам озодлик ва фаровонлик йўлини очиб бериши эндиликда оммага жуда аён бўлиб қолмоқда.

Шуни ҳам тушунтириб бериш керакки, революция заказ билан бўлмайди. Ташқаридан туриб халқни революция қилишга мажбур этиб бўлмайди. Революция ҳар бир мамлакатнинг ўз ишчилар синфи ва халқ оммаси томонидан амалга оширилади. Шу билан бирга, коммунистик партиялар контрреволюцияни империалистлар томонидан экспорт қилинишига қаршидирлар. Коммунистлар ҳеч қачон революцияга албатта давлатлар ўртасидаги уруш орқали борилади, деб ҳисобламаганлар ва ҳисобламайдилар. Социалистик революция қилиш учун уруш бўлиши шарт эмас. Шу муносабат билан ишчилар синфи ва унинг авангарди бўлган марксчи-ленинчи партияларнинг социалистик революцияни тинч йўл билан, граждан урушисиз амалга ошириш учун интилаётганликларини айтиб ўтиш керак.

Лекин капитализмдан социализмга ўтиш қандай формада юз беришидан қатъий назар, у фақат революция йўли билан бўлиши мумкин. Социализм қурилиши даврида янги, халқ давлат ҳокимиятининг формалари қанчалик хилма-хил бўлмасин, уларнинг моҳияти биттадир — чинакам демократия, меҳнаткашлар учун демократия бўлган пролетариат диктатурасидир.

* * *

Теманинг тўртинчи бўлими — «Халқларнинг миллий-озодлик ҳаракати» деган масалани КПСС Программасининг: «социализмнинг вужудга келиши эзилган халқларни озод қилиш даври бошланганлигини кўрсатади» деган қоидасини баён қилишдан бошлаш мақсадга мувофиқдир.

Асримизнинг 60-йиллари тарихга империализмнинг мустамлакачилик системаси бутунлай парчалаб ташланган йиллар бўлиб киради. Лекин шуни айтиш керакки, мустамлакачилик системаси емирилганлигига қарамай, унинг қолдиқлари ҳали тугатилган эмас. Осиё ва Африкада ҳамда дунёнинг бошқа қисмларида миллион-миллион кишилар ҳали ҳам мустамлакачилик зулмидан азоб чекмоқдалар.

Умуммиллий вазифаларни ҳал қилишнинг асосий шарти империализмга қарши изчил кураш олиб боришдан иборат эканлигини таъкидлаб ўтиш лозим. Миллий-озодлик революциясини охиригача олиб борадиган, миллий манфаатлар ва социал тараққиёт учун изчил курашчи — ишчилар синфидир. Ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқи миллий-озодлик курашида ғалабага эришишнинг асосий шарти ҳисобланади. Бу иттифоқ ишчилар синфи, деҳқонлар, шаҳар майда буржуазияси, демократик зиёлиларни, шунингдек империалистик доиралар билан боғланмаган миллий буржуазияни ўзига бирлаштирган кенг миллий фронтнинг негизи бўлмоғи лозим.

Пропагандист мустамлакачилик зулмидан озод бўлган мамлакатларнинг тараққиёт йўлини анализ қилиб бераётганида социалистик тараққиёт йўлининг капиталистик тараққиёт йўлидан беқиёс афзалликларини атрофлича тушунтириб бериши керак. Коммунистлар, халқлар асрий қолоқликни азоб-уқубатли капиталистик тараққиёт босқичини четлаб ўтиб, социализм йўлига тушиб олганларидагина тугатишлари мумкин, деб ҳисоблайдилар. Бунга Ўрта Осиё совет республикаларини мисол қилиб келтирса бўлади.

* * *

Мазкур темадаги бешинчи масала, яъни халқаро коммунистик ҳаракатнинг роли тўғрисидаги масалани изоҳлаб беришда капитализмдан коммунизмга ўтиш объектив қонуният эканлигига тингловчилар диққатини қаратиш керак. Марксчи-ленинчи партиялар раҳбарлик қилган, жамият тараққиётининг қонуниятлари билан қуролланган халқ оммасигина коммунизмнинг буюк идеалларини амалга оширишга қодирдир.

Ҳозирги вақтда коммунистик ҳаракат жуда катта кучга айланиб бормоқда. Эндиликда ишчилар ҳаракати маълум даражада ривожланмаган, коммунистларнинг сиёсий таъсири бўлмаган мамлакат жаҳонда йўқ. Ҳозир жаҳоннинг 87 мамлакатида коммунистик ва ишчи партиялари бор. Улар ўз сафларига 40 миллионга яқин коммунистни бирлаштирган.

Марксчи-ленинчи партияларнинг бирлиги ва жипслиги — ишчилар синфининг буюк тарихий ютуғидир. КПСС ўз куч-ғайратини барча мамлакатлардаги коммунистлар улуғ армияси сафларининг бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлашга қаратаётганлиги ҳақида гапириб бераётганда шуни алоҳида таъкидлаш керакки, марксизм-ленинизм бутун дунёдаги коммунистларнинг бузилмас бирлигининг ғоявий асосини ташкил этади.

Коммунистик ва ишчи партияларнинг Декларацияси (1957 йил) ҳамда Баёноти (1960 йил) халқаро коммунистик ҳаракатнинг асосий программ ҳужжатлари бўлиб, бу ҳужжатларнинг аҳамияти каттадир. Пропагандист бу ҳақда муфассалроқ тушунча бериши лозим. Шунингдек, қардош партиялар ўртасидаги ленинча принципларга асосланган ўзаро муносабатларга характеристика бериб ўтиш керак.

* * *

Иккинчи темани якунлаётганда қуйидагиларга тўхталиб ўтиш зарур: жаҳон ижтимоий тараққиётининг асосий тенденциялари шуни кўрсатмоқдаки, инсониятнинг тараққиёти, яъни капитализмдан коммунизмга ўтиш эндиликда кўзга аниқ ташланиб турибди. Империализм халқларнинг кўпчилик қисми устидан ўз ҳукмронлигини қўлдан бой бериб қўйди. Икки система ўртасидаги тинч мусобақада социализм капитализмдан устун эканлигини исбот қилди.

Бизнинг планетамизда социализмнинг қарор топганлиги XX аср биринчи ярмининг асосий якуни бўлди. Коммунизмнинг барпо этилиши эса асримиз иккинчи ярмининг асосий якуни бўлади.

МАККАЖЎХОРИКОРЛАРНИНГ РЕСПУБЛИКА ИЛҒОР ТАЖРИБА МАКТАБИ

Суратда: тингловчилардан бир группаси «Политотдел» колхозида донгдор маккажўхорикор Ли Любовь етиштирган ҳосилни кўздан кечиришмоқда.

Г. Пун фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ЯНГИБОЗОР. (ЎзТАГ). Никита Сергеевич Хрушчевнинг маслаҳатига мувофиқ, Ўзбекистон комсомол Марказий Комитети томонидан Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозида ташкил этилган маккажўхорикорларнинг илғор тажриба республика мактабида машғулотлар бошланди.

Бу ерга республиканинг ҳамма областларидан мактаб тингловчилари келдилар. Улар орасида — маккажўхорикор бригадаларнинг бошлиқлари: Андижон районидаги «Янгиобод» колхозидан Шамсиддин Тожиддинов, Фарғона область Олтиариқ районидаги Ленин номли колхоздан Турғун Пўлатов, Андижон область, Хўжаобод районидаги «Ленинград» колхозидан Йўлдош Зайнабиддинов, Сурхондарё область, Сариосиё районидаги «Коммунизм» колхозидан Отамурод Абдураимов, Тошкент область Партия XXI съезди номли совхоздан Серикбой Исоқов, Самарқанд районидаги Энгельс номли колхоздан Ғани Бўриев ва бошқа кўпгина илғор маккажўхорикорлар бор.

Машғулот бошланиши олдидан Ўзбекистон комсомол Марказий Комитетининг биринчи секретари М. И. Иброҳимов мактаб тингловчиларига мурожаат қилиб, «дала маликаси» етиштиришнинг энг илғор методларини муваффақиятли эгаллашга даъват этди.

Мактабда амалий ва назарий машғулотларни Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги министрлигининг таниқли мутахассислари, илмий тадқиқот институтларининг ходимлари ўтказадилар.

Чорвачилик илмий тадқиқот институтининг директори Е. М. Ершова «Чорвачиликни янада ривожлантиришда маккажўхори ва оқжўхорининг халқ хўжалик аҳамияти» тўғрисида ҳамда «Политотдел» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ман Гим Хван «Политотдел» колхозининг экономикаси ва уни ривожлантириш истиқболлари» тўғрисида дастлабки лекцияларни ўқидилар.

Республика илғор тажриба мактаби экиш кампанияси бошланишига қадар беш юзга яқин маккажўхорикорни тайёрлаб чиқаради. Илғор тажриба ва фан ютуқлари асосида маккажўхоридан мўл ҳосил олинишига эришган тингловчилар бу мактабни тамомлаганликлари тўғрисида мамлакатнинг донгдор маккажўхорикори Люба Ли имзоси қўйилган гувоҳномани ва юқори ҳосил устаси деган номни 1962 йилнинг охирида оладилар.

Қаҳрамон 30 тийинга „Волга" ютди

Совет Иттифоқи Қаҳрамони Михаил Андреевич Михуткиннинг қувончи чексиз. У кеча лотерея билетлари ютуғини текшириб кўрар экан, қўлидаги 35721 сериядаги 126-номерли лотерея билети тираж жадвалидаги рақамларга тўғри келди. Қаҳрамон «Волга» машинаси ютган эди. Михаил Андреевич Улуғ Ватан урушида катта жасорат кўрсатган қаҳрамонлардан. Ҳукуматимиз унинг хизматларини тақдирлаб шахсий пенсия тайинлаган. «Волга» машинасининг ютуққа чиққани эса нур устига-нур бўлди.

З. МУҲАММАДЖОНОВ.

Телевизор

12 ДЕКАБРДА

18.30 — **Пахтага кенг йўл** (мактаб ўқувчилари учун рус тилида), 18.55 — **Телевизион янгиликлар** (рус тилида), 19.10 — **Ўзбекистон кимёгарлари ҳикоя қилади** (саноат ходимлари учун рус тилида), 19.35 — **Киноленталар дунёсида** (рус тилида телевизион очерк), 20.15 — **Телевизион янгиликлар** (ўзбек тилида), 20.30 — **Етти йилликда янги қишлоқ хўжалик машиналари** (ўзбек тилида илмий-оммабоп фильм), 20.50 — **Адабий эшиттириш** (ўзбек тилида), 21.15 — **Малъун** (А. Куприн ҳикояси асосида рус тилида телевизион фильм).

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/XII да **Шопениана ва балетлардан парчалар.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА— 12/XII да **Фурқат**, 13/XII да **Шубҳа.**

Кино

Фожиали ов — «ВАТАН» (кундуз ва кечқурун).

Ҳақиқат учун кураш (1 ва 2-серия) — «МИР», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

Қора марварид — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Сеп овчиси — «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Даъват (1 ва 2-серия) — «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
12 декабрда

катта концерт

СССР халқ артистлари **Ҳалима Носирова, Саодат Қобилова,** Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Карим Зокиров, Саттор Ярашев, Насим Ҳошимов,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Гулнора Маваева, Клара Юсупова, Ҳалима Комилова, Жамол Низомхўжаев, Михаил Давидов,** солистлардан **Эргаш Йўлдошев, Олия Шайхисломова, С. Тангуриева, Р. Курмаева, Рихси Султонов** ва ўзбек чолғу асбоблари ансамбли қатнашади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

3% ЛИ
Давлат ички ютуқ заёми
БЎЙИЧА ҲАР ЙИЛИ ОЛТИ МАРТА АСОСИЙ ВА БИР МАРТА ҚЎШИМЧА
ЮТУҚ ТИРАЖЛАРИ
ЎТКАЗИЛАДИ

Асосий тиражлар 30 январь, 30 март, 30 май, 30 июль, 30 сентябрь ва 30 ноябрда, **қўшимча тираж** эса 30 сентябрда бўлади.

85-асосий тиражда ҳамма облигациялар қатнашади (қачон сотиб олинганидан қатъи назар).

15-қўшимча тиражда чиққан ютуқлар шу тираж ўтказиладиган кундан камида 9 ой олдин, яъни 1962 йил 1 январгача сотиб олинган ва ёнида 15-сон талони бўлган облигацияларга тўланади.

Шу сабабли, **1962 йил 30 сентябрда ўтказиладиган 15-қўшимча тиражда қатнашиш учун,** 15-сон талонли облигацияларни 1962 йил 1 январгача сотиб олиш лозим.

Бу заёмнинг облигациялари омонат кассаларида сотилади ва бемалол сотиб олинади.

3% ли Давлат ички ютуқ заёми облигацияларини сотиб олинг!

Тошкент область давлат меҳнат омонат кассалари ва давлат кредити бошқармаси.

ГАЗЕТА
ва журналларга
1962 ЙИЛ УЧУН
ОБУНА ҚИЛИШ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Обуна «Союзпечать» бўлимларида, алоқа бўлимлари ва контораларида, шунингдек корхона, қурилиш, колхоз совхоз, РТС, муассаса ва ўқув юртларидаги жамоатчи обуна тарқатувчилар томонидан қабул қилинади.

Бирлашган нашриёт.

Ново-Полторацкий кўча, 4-уй, 30-квартирада турувчи **Букос Антонис Николаевнинг** 1-Полторацкий проезд, 8-уй, 7-квартирада турувчи Нелля Антоновна Теслинадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Фрунзе район халқ судида кўрилади.

Калинин район, Қатортол қишлоқ советидаги «Москва» колхозида турувчи **Иброҳим Набиевнинг** шу қишлоқ советидаги XX партсъезд номли колхозда турувчи Тоҳира Умарова-Набиевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Калинин район халқ судида кўрилади.

Қоратош кўча, Хонақа проезд, Кулябинск тупик, 4-уйда турувчи **Аширбой Қорабоевнинг** Жар кўча, 140-уйда турувчи Рожия Қорабоева (Раҳматова)дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

ЯНГИ КИТОБ МАГАЗИНИ

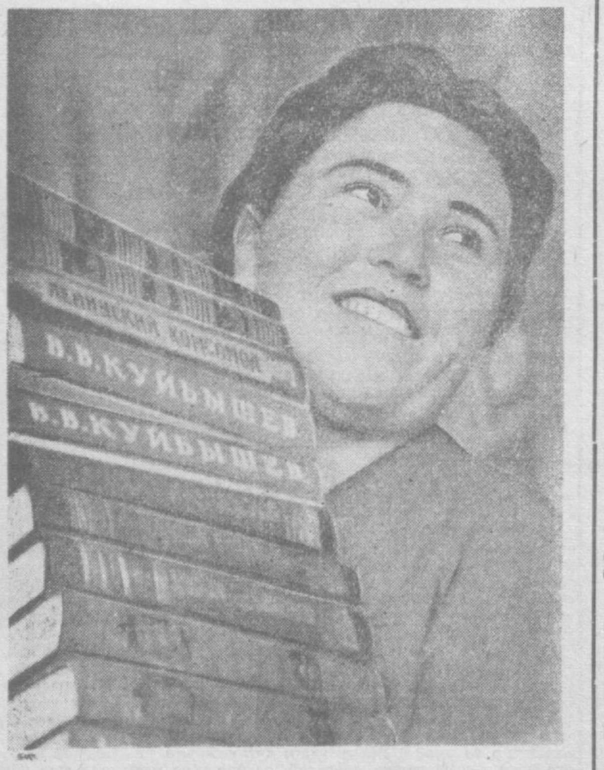

Тошкентнинг Шота Руставели кўчасида СССР халқлари адабиёти асарлари билан савдо қилувчи янги китоб магазини очилди. Бу ердан Ватанимиздаги 15 иттифоқчи республика ва шунингдек автоном республикалар адабиёти асарларини сотиб олиш мумкин. Янги магазин ходимлари харидорларга намунали хизмат кўрсатмоқдалар. Магазинга иттифоқчи республикаларда нашр этилган янги бадиий адабиёт асарлари мунтазам равишда келтириб турилади.

Суратда: магазин сотувчиси Ж. Шокирова.

А. Тўраев фотоси.

В. КОМАРОВ, В. ШРЕЙБЕРГ.

Дайди частота

Сергеев металл қопқоқни ушлаганича, хила вақт туриб қолди. У бир йўталиб олди-да, металл ғилофни стеллаж устига олиб бориб қўйди. Сўнгра яна стол ёнига келиб паяльникни қўлига олди. Техник аста ҳуштак чалиб, қандайдир куйни ҳониш қиларди. У локатор ёнига келиб, схемага назар солди. Бир неча секунддан сўнг блокдаги металл оёқчаларнинг таниш овози эшитилабошлади. Шу топда бирдан орқадан:

— Тўхтатинг! — деган салобатли овоз янграб кетди. — Бу блокларни қутичасидан нега чиқариб олдингиз? Жавоб беринг!

Сергеев орқасига қайрилиб, Максимовнинг суҳбатдошига қаради. У иккала блокни ҳали ҳам қўлида ушлаб турарди. Ранги докадек оқариб кетганди.

Максимов ва Соболев унга шундай тикилаб қарашдики, Сергеевнинг үёқ-бўёғидан ўтиб кетди.

— Мен... мен... —у гапирмоқчи бўлди-ю, лекин ҳеч нарса дея олмади.

— Гапир! — деди тутоқиб кетган Максимов.

Йигитнинг қўллари титрарди. У иккала блокни ҳам эҳтиётлик билан столга қўйди.

Павел Александрович таваккалига гап бошлади:

— Айтингчи, нега ўтган куни, ишдан кетиш олдидан блокларнинг ўрнини алмаштириб қўйдингиз? Қўрқдингизми, пировардида юрак дов бермай қолдими?

Максимов хайрат ичида полковникка қаради.

— Тўғри... Айтиб бераман... ҳаммасини айтиб бераман, — деди Сергеев тутила-тутила, синиқ овоз билан.

Радиоҳаваскорлар ҳар нарсага қизиқадиган бўлишади. Бу хилдаги кишилар бир-бирларини узоқдан кўриш билан танишади, суҳбат учун ҳам ҳар доим умумий тема топаоладилар.

Кунларнинг бирида радиотехник Сергеев кафега овқатланишга кирганида зажигалкадек келадиган жажжи радиоприёмникни олдидаги столга қўйиб қўйди. Шунда унинг ёнига бир киши келиб ўтириб, радио темасида билимдонлик билан қизиқарли қилиб гапира бошлайди.

Сергеев уй шароитида ясаб бўлмайдиган жуда ҳам кичкина радиодеталларни институтда ясай олиши мумкинлигини айтганида янги танишининг кўзлари чарақлаб кетди...

Орадан ярим соат ўтмасданоқ у Сергеевнинг заиф томонини билиб олди: радиотехник ўз рангини ўзгартирадиган галстук, нейлон носки ва бошқа шунга ўхшаш латта-путталарга ишқибозроқ экан.

Бу жиҳатдан эса янги танишнинг баъзибир имкониятлари бор эди. Айтишича, у шофер бўлиб ишлаган экан, четэлликларни тез-тез ташиб тураркан. Ана шунда улар тақдим қилган «совғалар»ни ҳам қайтармай олаверганмиш. Хуллас шу тариқа иккала суҳбатдош ўртасида ўзаро муносабат бошланди. Улар ана шу кафеда учрашиб, бир-бирларидан ҳар сафар мамнун бўлиб тарқалишарди.

Аммо бир куни янги таниш Сергеевдан иложи йўқ нарсани — лабораториядан махфий блокни олиб чиқиб беришни талаб қилиб қолди. Акс ҳолда Сергеевнинг институтда деталлар ясаб, қилиб юрган найранглари бошлиғи қулоғига етказилармиш.

— Ҳазилингми ёки чиндан айтаяпсанми? — деди ширакайф Сергеев, танишим қўполроқ ҳазилчига ўхшайди деб ўйлаб. — Ахир у нарсаларни ўғирлаган эмасман, Иван Ивановичнинг руҳсати билан олганман. Ҳатто руҳсат қоғози ҳам ёзиб берган.

— Ҳар ҳолда, — деди тиржайиб янги таниш, — деталларни латта-путталарга алишгин демагандир...

— Шошма, шошма — бирдан унинг сўзини бўлди Сергеев. — Сен қайси блок тўғрисида гапираяпсан? Қанақа блок? Сенга буни ким айтди ўзи?

— Сенинг ўзгинанг айтгансан! Ичкилик ичишни эплай олмас экансан... Балким эшитишни хоҳларсан? Ҳаммасини ёзиб олганман. — Шундай деди-ю, у чўнтагидан кичкинагина магнитафонни олди. — Ке бўлди, ўжарлик қилма, ўзингга ёмон бўлади! Қани кетдик, бошқа жойда гаплашамиз.

Сергеевни саросима ва қўрқув қоплаб олди. У ҳаммасига рози бўлдику, лекин лабораториядан блокни олиб чиқиб беришни қатъий рад қилди. У, мени билиб қолишади, бирорта ҳаракатим билан албатта билдириб қўяман, деди. Бошқа йўлини ўйлашни илтимос қилди. Шундан сўнг «дўсти» Сергеевдан институтдаги ҳамма тартиб ва у ердаги одамлар тўғрисида ипидан-игнасигача сўраб олди. Ниҳоят лаборатория калидидан шакл олиб келишни гарданига юклаб, ўтакаси ёрилган йигитни блокни ўғирлаш вазифасидан илтифот билан озод қилди. Сергеев калид шаклини келтириб берди. Энди Сергеев яна бир вазифани бажариши — лабораторияда кечқурун ҳеч ким бўлмаслиги эҳтимоли бўлган кунни хабар қилиши керак. Ўша куни тушки овқат танаффуси вақтида Сергеев институт ёнидаги кафега кириб, лабораториядаги аҳволни «дўсти»га айтиб чиқади.

Шу куни йигит лабораторияда нохуш бўлиб юрди. Изтироб ичида эзиларкан, бор гапни айтиб беришга бир неча марта отланди, лекин журъат қилолмади. Фақат ишдан кетиш олдидангина унинг хаёлига бир фикр келди: блокларнинг ўрнини алмаштириб қўйиш керак. Келадиган одам эса чапдагисини олади... Ундан у ёғи нима бўлса бўлар. У уйида ётишга қўрқди — кечқурунданоқ вокзалга бориб олиб, тонггача ўтириб чиқди, биринчи электричкага ўтириб жўнади-ю, лекин заводга бормади. Иккинчи кечани ҳам шаҳар четидаги бир станцияда ўтказди-да, эртасига Москвадаги бошқа вокзалга қайтиб келди. У бир чекаси «дўсти»нинг таъқибидан қутилиш учун ҳам шундай қилган эди. Сергеев такси ёллади-да, тўғри институтга келди, нима қилишини ўзи ҳам билмасди... Блокларнинг кечагидек, ўзи қўйиб кетганича турганини кўргач, ўғирлик амалга ошмабди, деб ўйлади у. Шундан сўнг у, ҳозир яхшиси ҳеч кимга сездирмай блокларни ўз жойига қўйиб қўяқолай, деб ўйлади. Аммо лекин.

Сергеевнинг иқрор бўлиб айтган бу гаплари Соболевнинг мушкулини осон қилмади. Кўпчилик масалалар яна қоронғилигича қолди.

Ўз одати бўйича Павел Александрович ана шу масалаларни бир варақ қоғознинг бир ёғига узун қилиб ёзиб тушди ва уни диққат билан қайта-қайта кўздан кечирди.

Ўз ўлими арафасида Брагин бошқалардан кейин лабораторияда бироз ҳаяллаган. Шунда нима қилганикин? Резерв блок ва афтидан кекса ҳам хаста кишининг ўлимига сабабчи бўлган бу хат унинг қўлига қаёқдан тушиб қолдийкин? Умуман Брагиннинг бу ишларга қандай алоқаси бор? Энг муҳими — лабораторияга тунда ким кирганикин, қоровуллар яхши қўриқлаб турган институтдан блокни қандай қилиб олиб кетдийкин? Блок минг кичик бўлгани билан уни ахир лунжга жойлаб бўлмайди-ку...

Полковникнинг олдида Брагиннинг уйидан топилган ёзувли парча қоғоз ҳам бор эди: «Дада, сен менга ёрдам беришинг керак. Сенинг ҳузурингга...»

Бу хат нимага ишора қилаяпти? Алексей Брагиннинг ўлганига анча йиллар бўлган бўлса... Ҳаммаси ўтакетган даражада чалкаш ва қоронғу фактлар. Ўтириб олиб, хоҳлаганингча фолбинлик қилабер. Қайси бир далилга ёпишиб олишингни билмайсан киши?

Павел Александрович қоғозга ёзилган бояги саволларга яна назар ташлади.

Шу нарса шубҳасизки, Сергеевнинг «дўсти» институтга сира алоқаси йўқ одам. Унга ким ёрдам берганикин-а? Ҳеч кимнинг эътиборини ўзига жалб қилмай, тунда лабораторияга ким кириши мумкин. Бу иш ҳаммадан кўра қоровулда турганлар учун осон. Шулардан бирортаси бу ишга алоқадор эмасмикан?

Соболев телефонга қўл чўзди. Бир минутдан сўнг у ўша куни кечаси институтнинг бош корпусида 32 киши қоровуллик қилганини аниқ билиб олди. Энди булар ичидан қайси бирини тахмин қилиш мумкин? Ҳеч қандай белги, бармоқларнинг изи ҳам қолмаган бўлса (афтидан, жуда уста одам иш кўрганга ўхшайди). Лекин ҳар доим ҳам қандайдир бир из қолиши шарт! Унинг ўзи бу тўғрида Максимовга гапирган эди: «Электроника бизга баъзи нарсаларни аниқлашга...» Электроника... Яна шуни ишга солиш керак!

Тонг ғира-шира ёришиши билан полковник яна лабораторияга, Максимов ҳузурига учди. Кечадан бери инженер анча ўзини олдириб қўйган эди, ҳорғин кўринишидан куни машаққатли бўлгани сезилиб турарди.

«Аблаҳлар, — хаёлидан ўтказди Павел Александрович.— кишиларга қанчалар халақит беришади-я! Ким билади, бу олим ҳозир космик ракета билан алоқа боғлайдиган бир янгилик устида бош қотирармиди? Мана энди у мен билан овора-сарсон бўлиб юрибди...».

(Давоми бор).

(Боши газетамизнинг 29 ноябрь, 2 ва 4 декабрь сонларида босилган).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («Ташкентская правда») — орган Ташкентского обкома и горкома Коммунистической партии Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся

Редакциямизнинг АДРЕСИ:

Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 29040, 140, Пропаганда бўлими — 136 Совет қурилиши бўлими — 136, Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135. Саноат ва транспорт бўлими, Адабиёт ва санъат бўлими ва Маданият бўлими — 34048, 132, Секретариат 34808, 50, 115. Маҳаллий ахборот бўлими — 29040, 135. Хатлар бўлими — 34048, 156. Эълонлар бўлими — 28142.

Р. 01188.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Нашр. В. 1744.